

tepav

TEPAV Temel Ekonomik Göstergeler Sunumu

Sayı 21 | Kasım 2022

"Temel Ekonomik Göstergeler Sunumu" Akademik Danışmanlar Projesi kapsamında TEPAV tarafından hazırlanmaktadır ve her ayın son Perşembe günü (resmi tatil olması durumunda izleyen ilk iş günü) proje kapsamında illerdeki Oda ve Borsaların ortak kararıyla belirlenmiş olan Akademik Danışmanlarla paylaşılmaktadır.

İçerik

- Büyüme, Üretim ve Satışlar
- Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi
- İstihdam ve İşsizlik
- Kamu Maliyesi
- Enflasyon
- Kredi ve Mevduat
- Finansal Piyasa Göstergeleri
- TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş Göstergeler
- Genel Değerlendirme

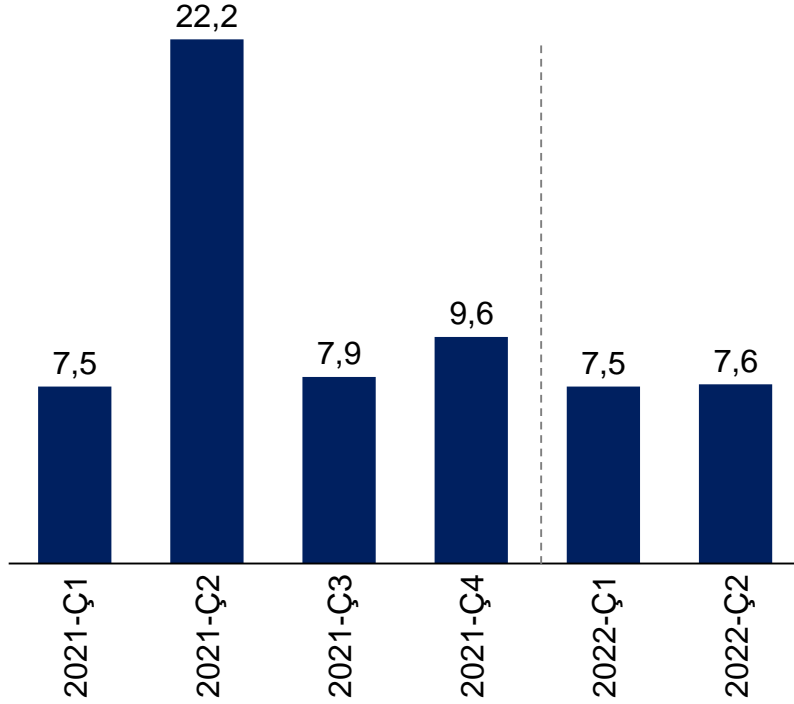
Büyüme, Üretim ve Satışlar

- Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH)
 - GSYİH büyümesi
 - Üretim ve harcama yönünden katkılar
- Üretim
 - Sanayi Üretim Endeksi (SÜE)
 - Öncü göstergeler
 - Kapasite Kullanım Oranı (KKO)
- Satışlar
 - Perakende Satış Hacim Endeksi
- Ekonomik Güven Endeksi

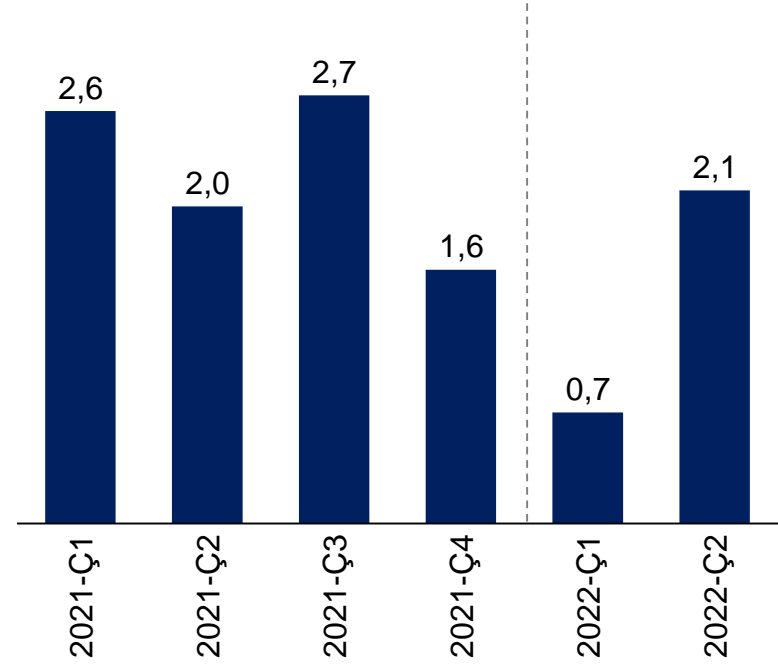
Yılın ikinci çeyreğinde milli gelir %7,6 büyümeye kaydetmiştir.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış endeks büyüme eğiliminin güçlendiğine işaret etmektedir.

GSYİH büyüme hızı (%) 2021 Ç1 – 2022 Ç2

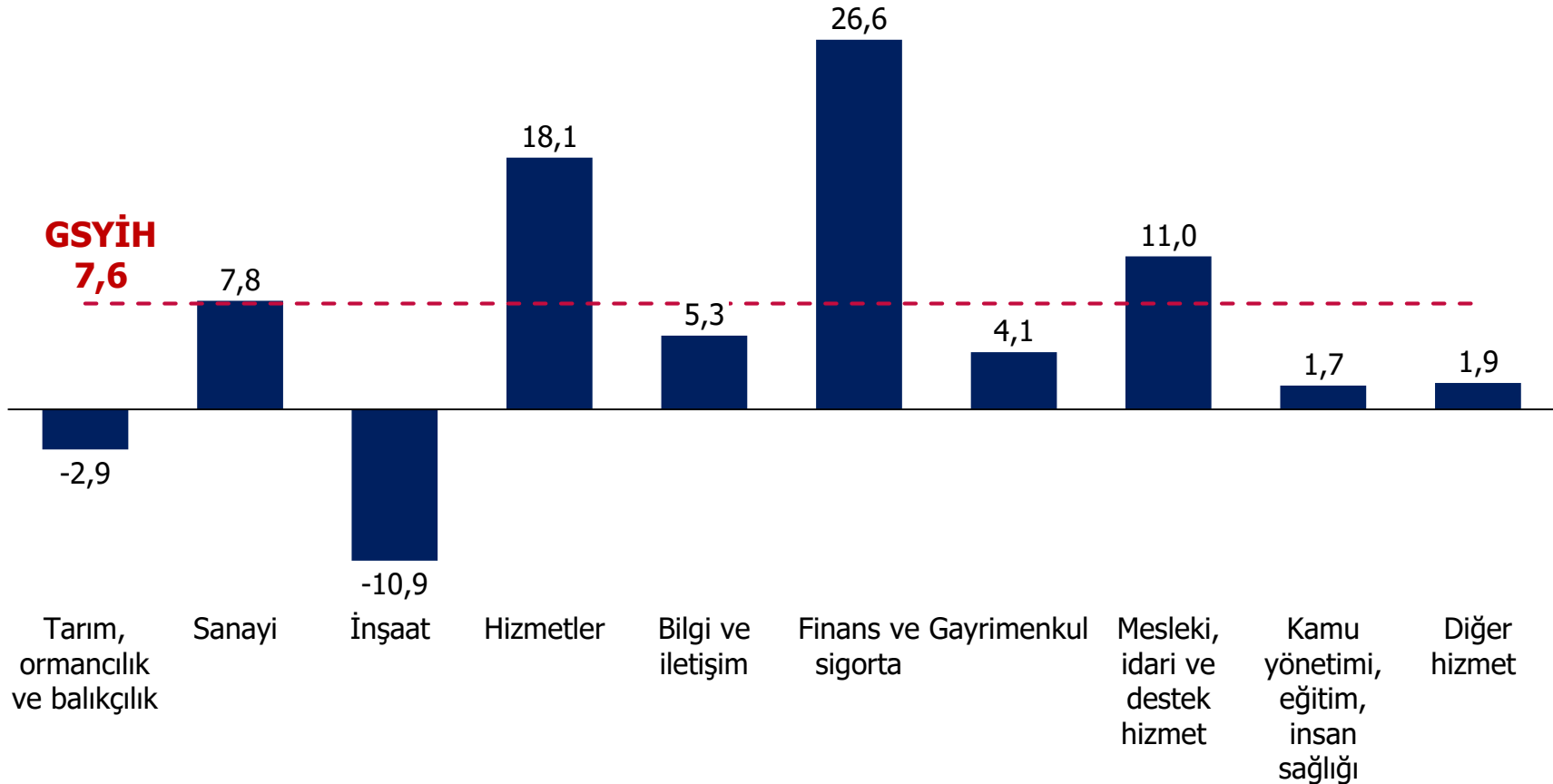
Bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim

Bir önceki çeyreğe göre değişim (mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış)

Finans ve hizmetler büyüme sürükleyen ana sektörlerdir.
Sanayi sektörü büyürken, inşaat ve tarım sektörleri daralmaktadır.

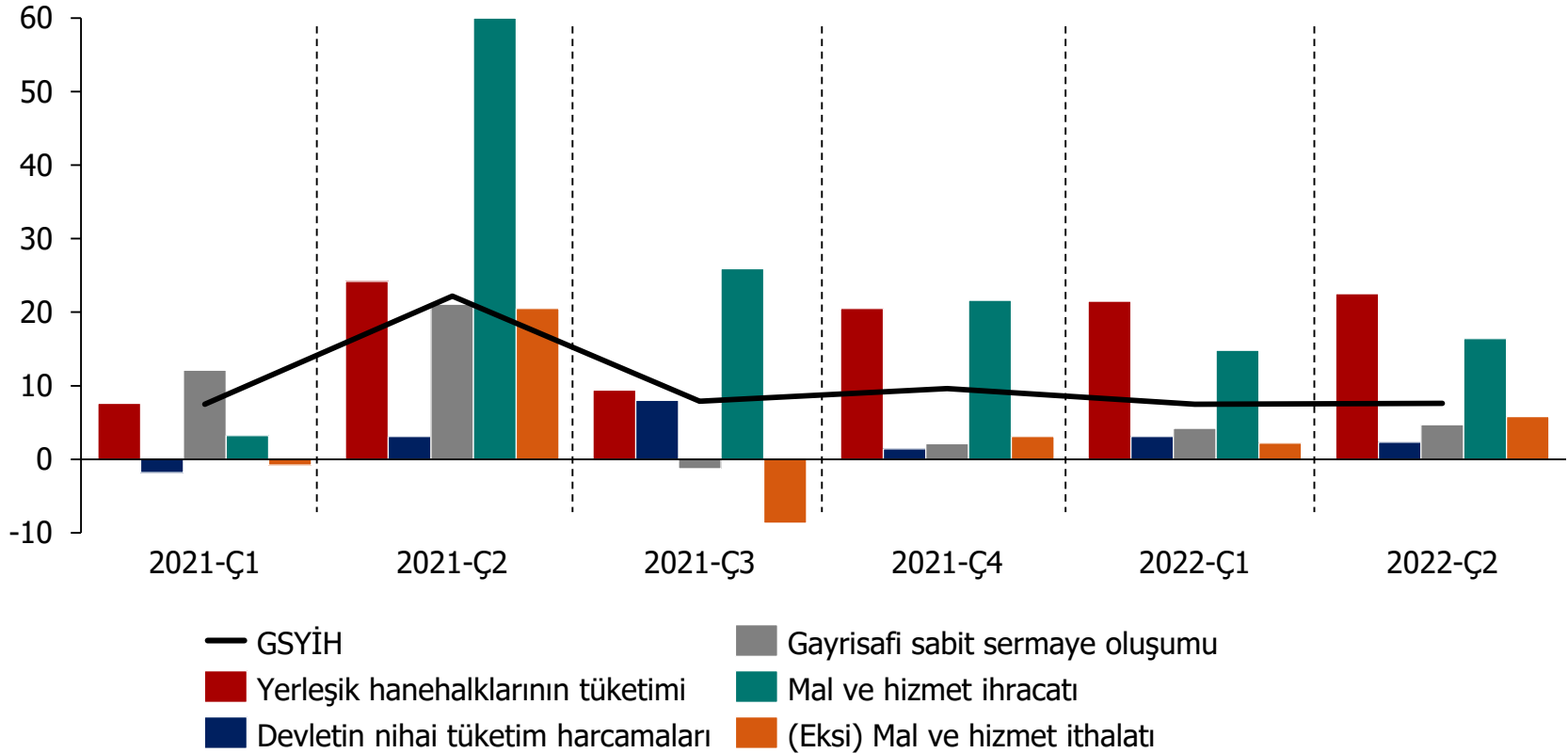
GSYİH iktisadi faaliyet kolları (bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim oranı, %) 2022 Ç2

Özel tüketim ve net ihracat büyümeyi yukarı çeken temel harcama gruplarıdır.

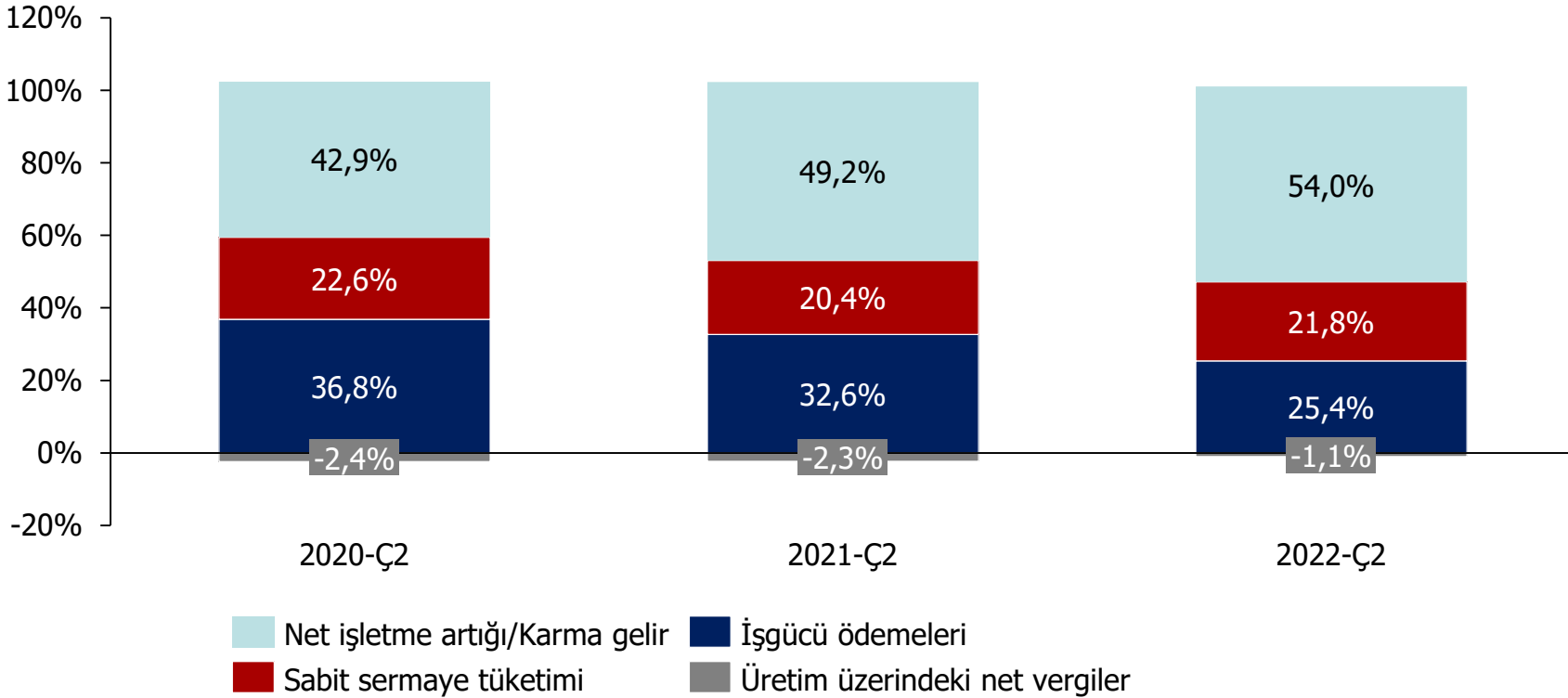
Kamu tüketimi ve yatırımların katkısı ise sınırlıdır.

GSYİH harcama yöntemiyle bileşenler (bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim, %) 2021 Ç1 – 2022 Ç2

İşgücü ödemelerinin katma değerden aldığı pay önemli ölçüde gerilemiştir. İşgücü ödemelerinin payı geçen yılın aynı dönemine göre 7,2 puan gerilerken, net işletme artışı/karma gelirin payı 4,8 puan artmıştır.

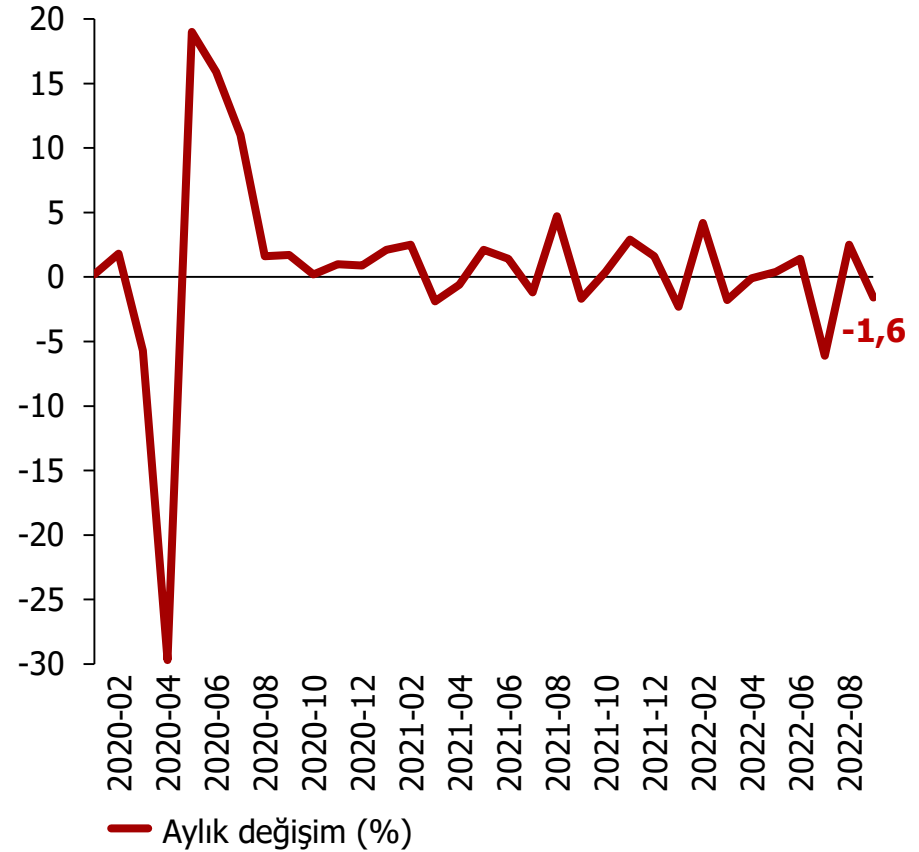
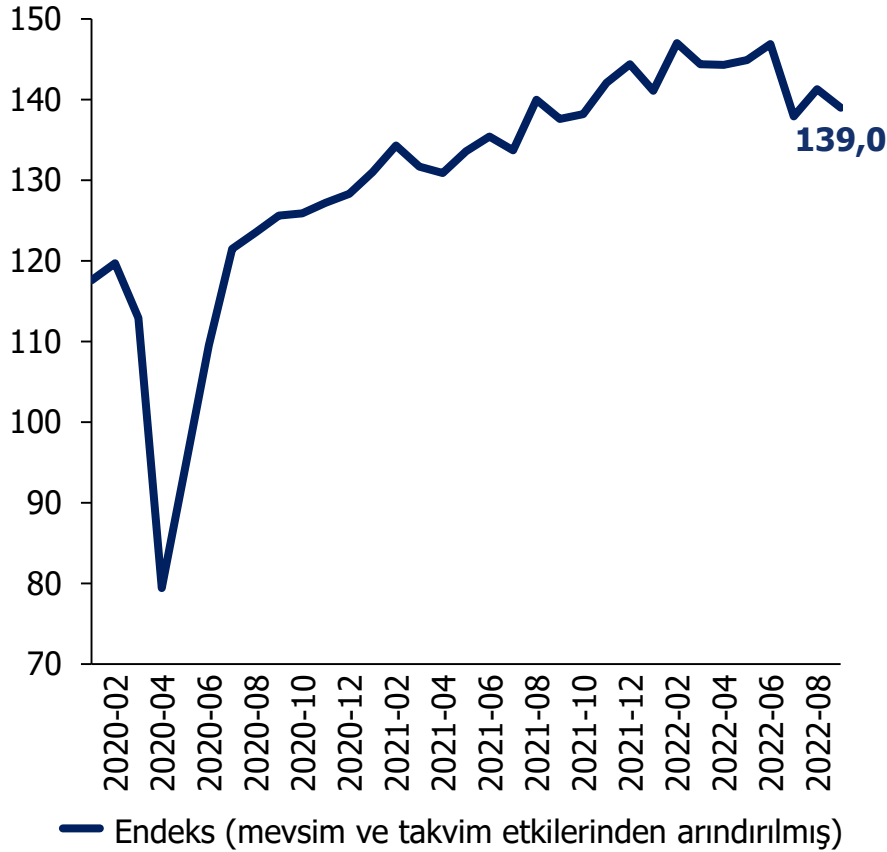
GSYİH gelir yöntemiyle bileşenler (Gayrisafi Katma Değer içindeki pay, %) 2020 Ç1 – 2022 Ç2

Sanayi Üretim Endeksi (SÜE), üçüncü çeyreğe ilişkin üretimde yavaşlama sinyali vermektedir.

SÜE, Eylül ayında aylık %1,6 düşmüş ve 139 seviyesine gerilemiştir. Üçüncü çeyrekteki düşüş ise %4,1'dir.

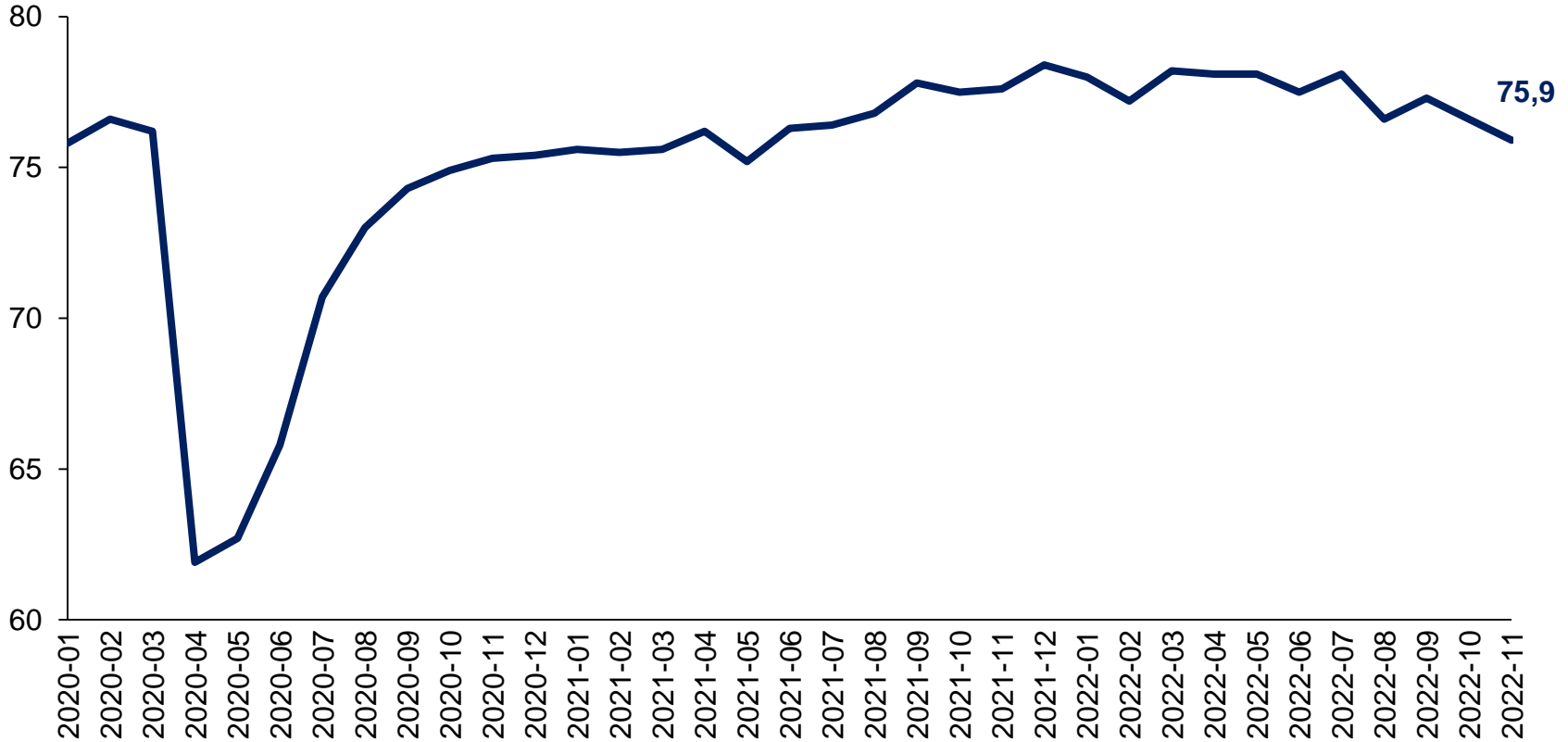
Sanayi Üretim Endeksi (Ocak 2020 – Eylül 2022)

Kapasite Kullanım Oranı (KKO) da gerilemektedir.

İmalat Sanayinde KKO, Kasım ayında bir önceki aya göre 0,7 puan azalarak %75,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. Üçüncü çeyrekteki düşüş ise %0,7'dir.

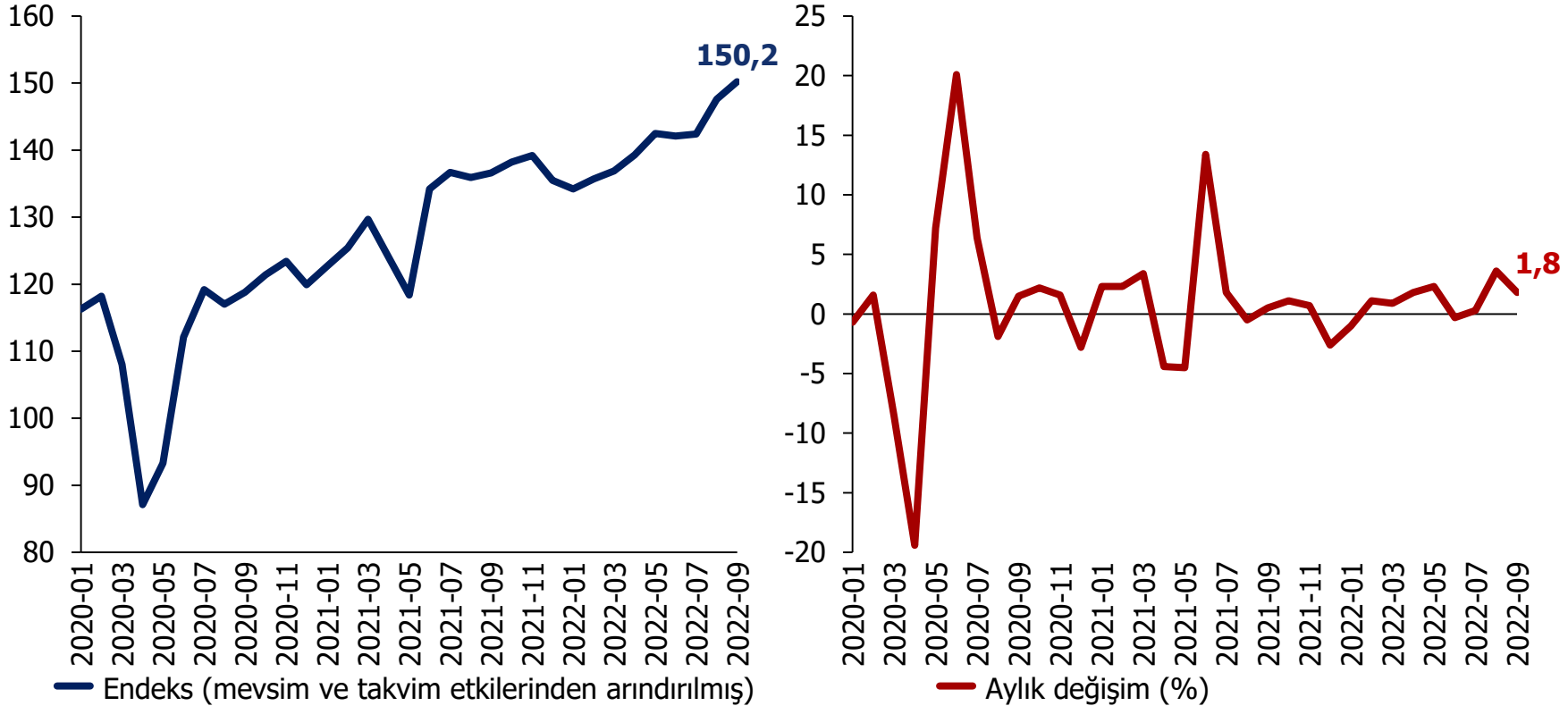
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (mevsim etkilerinden arındırılmış)
Ocak 2020 – Kasım 2022

Perakende satışlar artmakta, iç talep canlılığını korumaktadır.

Eylül ayında Perakende Satış Hacim Endeksi aylık olarak %1,8 artmıştır. Üçüncü çeyrekteki artış ise %3,8'dir.

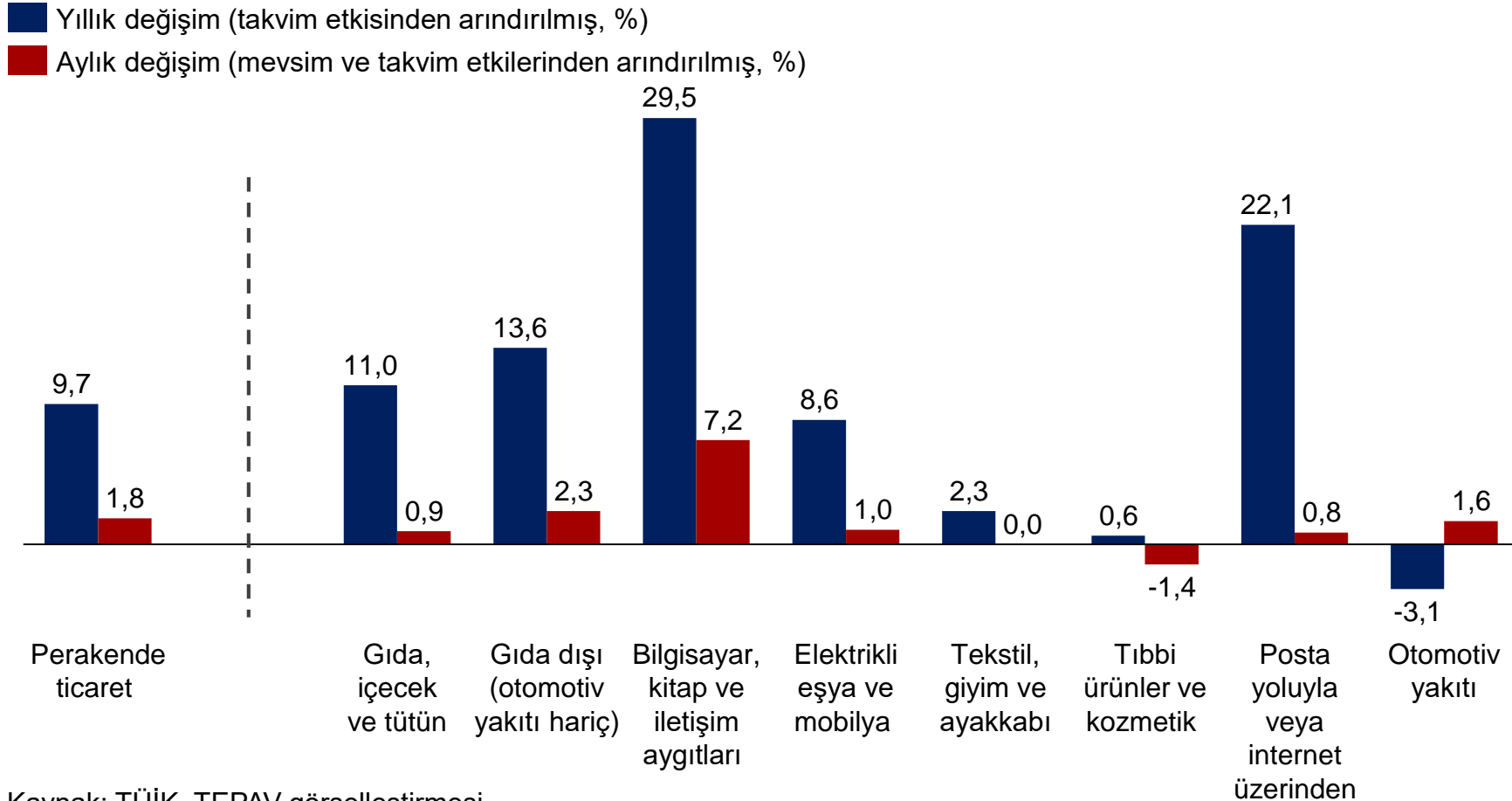
Perakende satış hacmi (Ocak 2020 – Eylül 2022)

Yıllık ve aylık satışlardaki en yüksek artış bilgisayar ve iletişim aygıtları grubundadır.

Otomotiv yakıtı yıllık bazda gerileyen tek harcama kalemidir.

Sektörlere göre perakende satış hacmi (Eylül 2022)

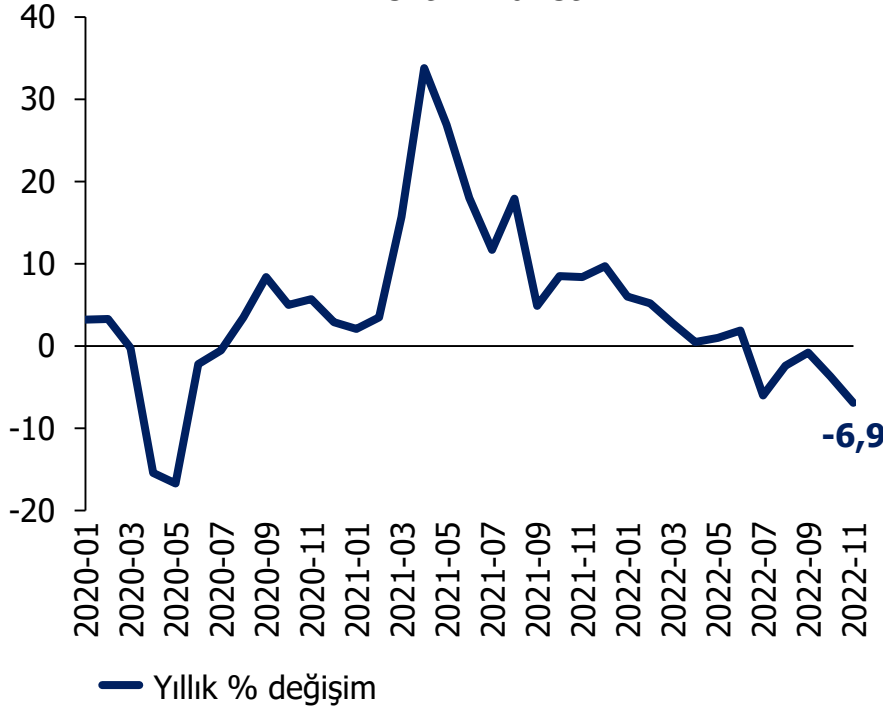

Öncü göstergeler de aşağı yönlüdür.

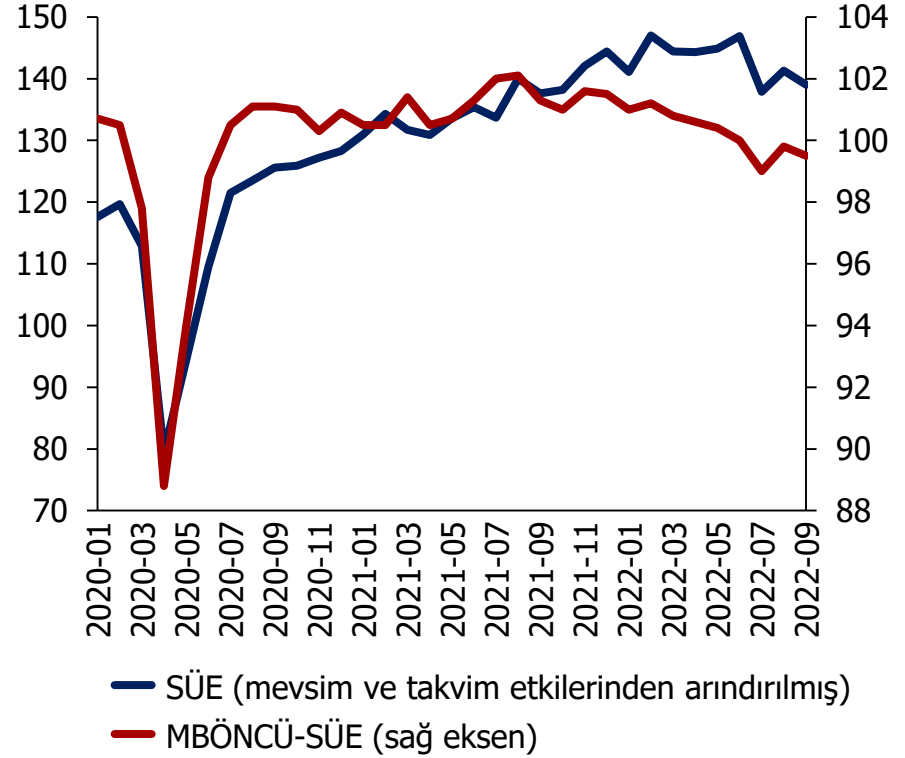
Elektrik tüketimi son beş aydır gerilemektedir. Bileşik Öncü Göstergeler Endeksi de düşüş eğilimindedir.

Öncü Göstergeler (Ocak 2020 –Eylül / Kasım 2022*)

Elektrik Tüketimi

Bileşik Öncü Göstergeler Endeksi (MBÖNCÜ-SÜE)**

Kaynak: TCMB, TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

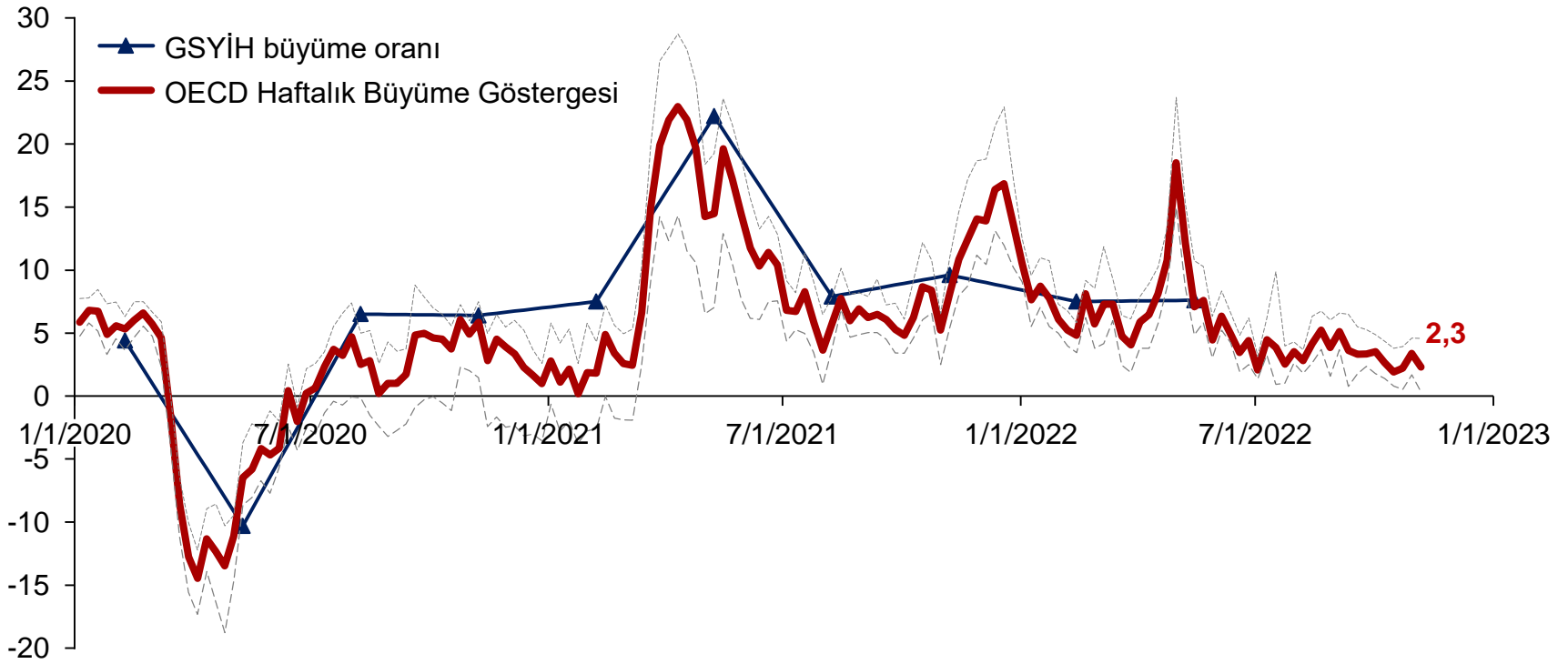
* MBÖNCÜ-SÜE Eylül ayı, elektrik tüketimi ise 20 Kasım 2022 tarihi itibarıdır.

** MBÖNCÜ-SÜE'yi oluşturan göstergeler: Elektrik üretim miktarı, satış miktarı ile ağırlıklandırılmış hazine ihalesi faiz oranı, ara malları ithalatı, TCMB İktisadi Yönelim Anketi - mamul mal stok miktarı ile ilgili soru, toplam istihdam miktarı ile ilgili soru, iç piyasadan alınan yeni siparişlerin miktarı ile ilgili soru ve ihracat piyasalarından alınan yeni sipariş miktarı ile ilgili soru

Yüksek frekanslı verilere dayalı gösterge yılın ikinci yarısında önemli ölçüde gerilemiştir.

OECD Haftalık Büyüme Göstergesi, 6 – 12 Kasım haftasında %2,3 olarak hesaplanmıştır.

OECD Haftalık Büyüme Göstergesi* (OECD Weekly Tracker, %) 5 Ocak 2020 – 12 Kasım 2022

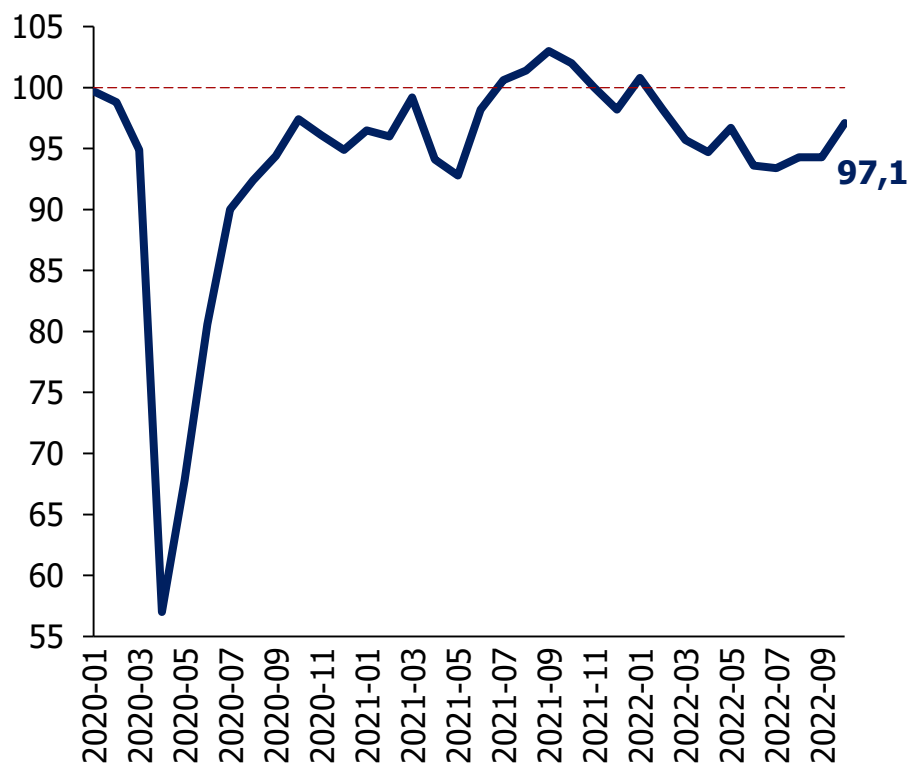
Kaynak: OECD, TEPAV görselleştirmesi

* OECD Haftalık Büyüme Göstergesi, makine öğrenmesi ve Google eğilim verilerini kullanarak ekonomik faaliyetin gerçek zamanlı, yüksek frekanslı ölçümüdür. Tüketim, işgücü piyasaları, konut, ticaret, endüstriyel faaliyetler ve ekonomik belirsizlikle ilgili arama davranışı hakkındaki bilgileri derlemektedir. OECD ve G20 ülkelerini kapsayan 46 ülke için üretilmekte ve yayınlanmaktadır. Alt ve üst bantlar yüzde 95 güven aralığını temsil etmektedir.

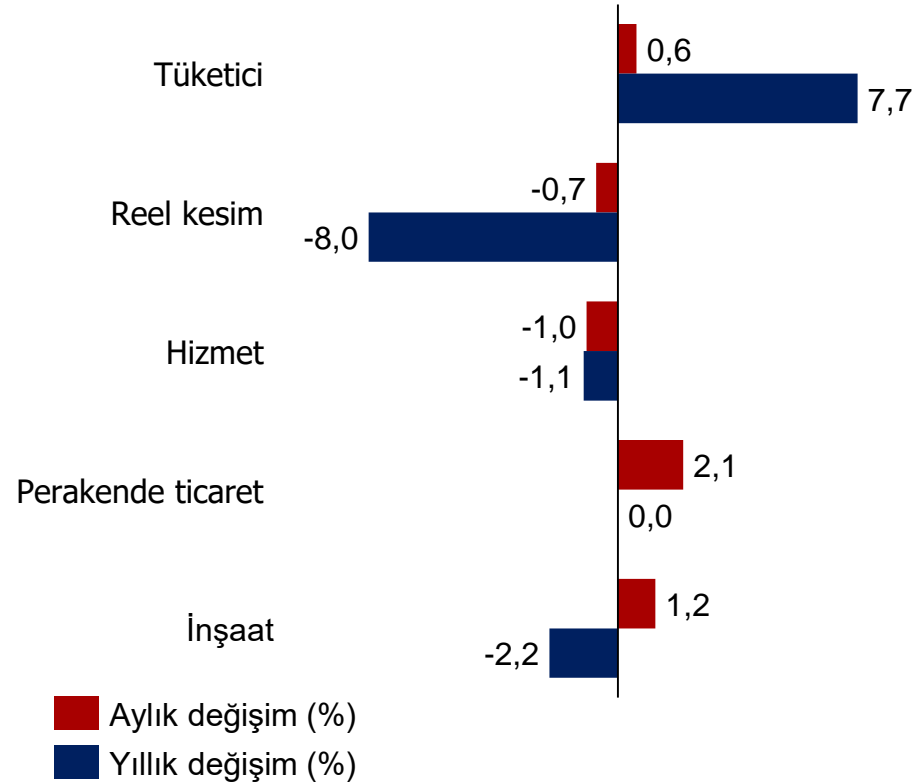
Geçen yıla kıyasla reel kesim güveni zayıflarken, tüketici güveni artmaktadır.
Kasım ayında reel kesim ve hizmet sektörlerinde güven endeksleri gerilemiştir.

Ekonomik Güven Endeksi (mevsim etkisinden arındırılmış)

Ekonomik Güven Endeksi (Ocak 2020- Ekim 2022*)

Sektörel Güven Endeksleri (Kasım 2022)

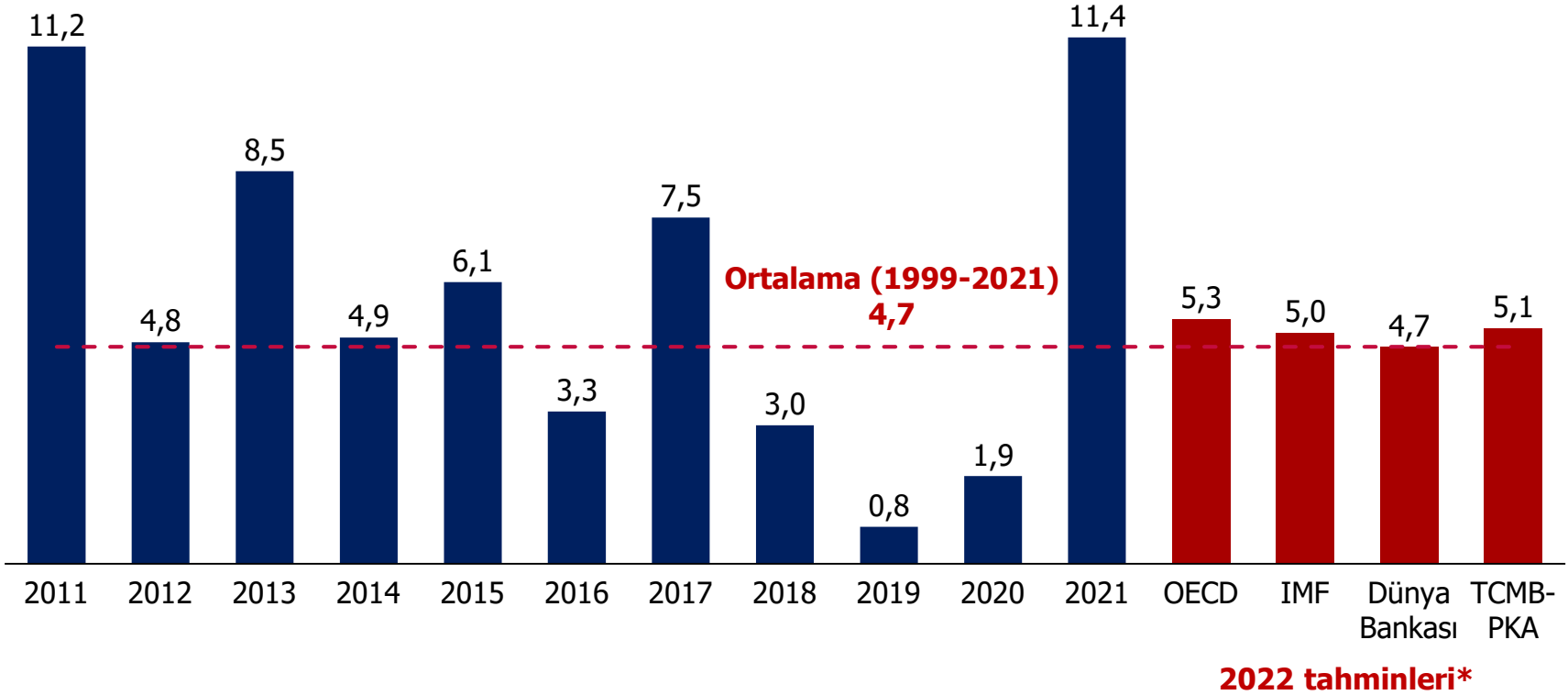

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

* Sektörel güven endekslerinin Kasım verileri yayınlanmış olup, Ekonomik Güven Endeksi 29 Kasım 2022 tarihinde yayımlanacaktır.

2022 yılı büyüme tahminleri %4,7 – 5,3 aralığındadır.

Kasım ayında TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi beklentisi %5,1'de sabit kalmıştır.

GSYİH büyüme oranları (%) 2011 – 2022

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

* IMF - Sonbahar 2022 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD - Kasım 2022 Ekonomik Görünüm Raporu, Dünya Bankası - Sonbahar 2022 Avrupa ve Orta Asya Ekonomik Güncelleme Raporu ve TCMB - Kasım 2022 Piyasa Katılımcıları Anketi (PKA) verileridir.

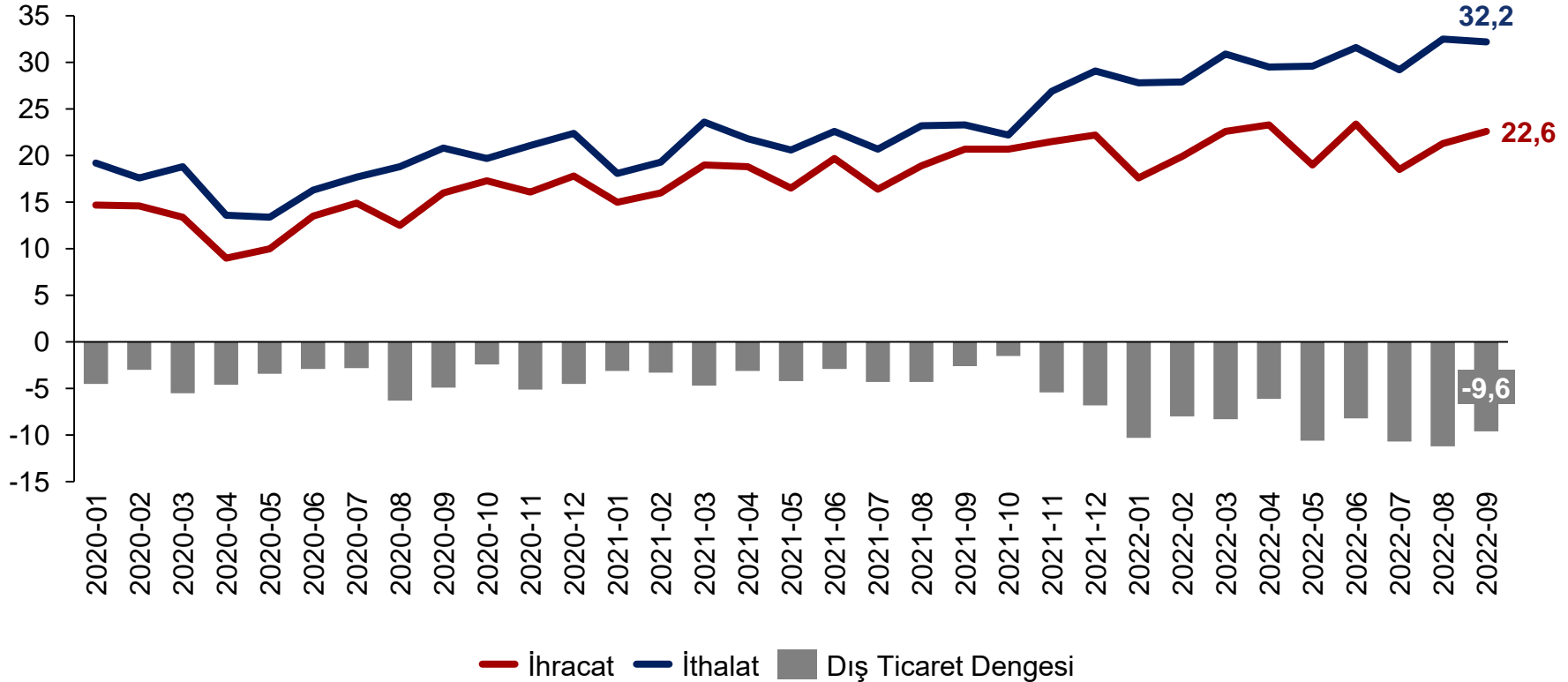
Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi

- Dış ticaret
 - İhracat ve ithalat
 - Karşılama oranı
 - Turizm
- Cari denge ve finansmanı
 - Cari işlemler dengesi
 - Cari işlemler dengesi ve finansman kalemleri
- Merkez Bankası rezervleri

Eylül ayında ihracat %9,2, ithalat %38,1 artmıştır.

Dış ticaret açığı ise %268,1 oranında artarak 9,6 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

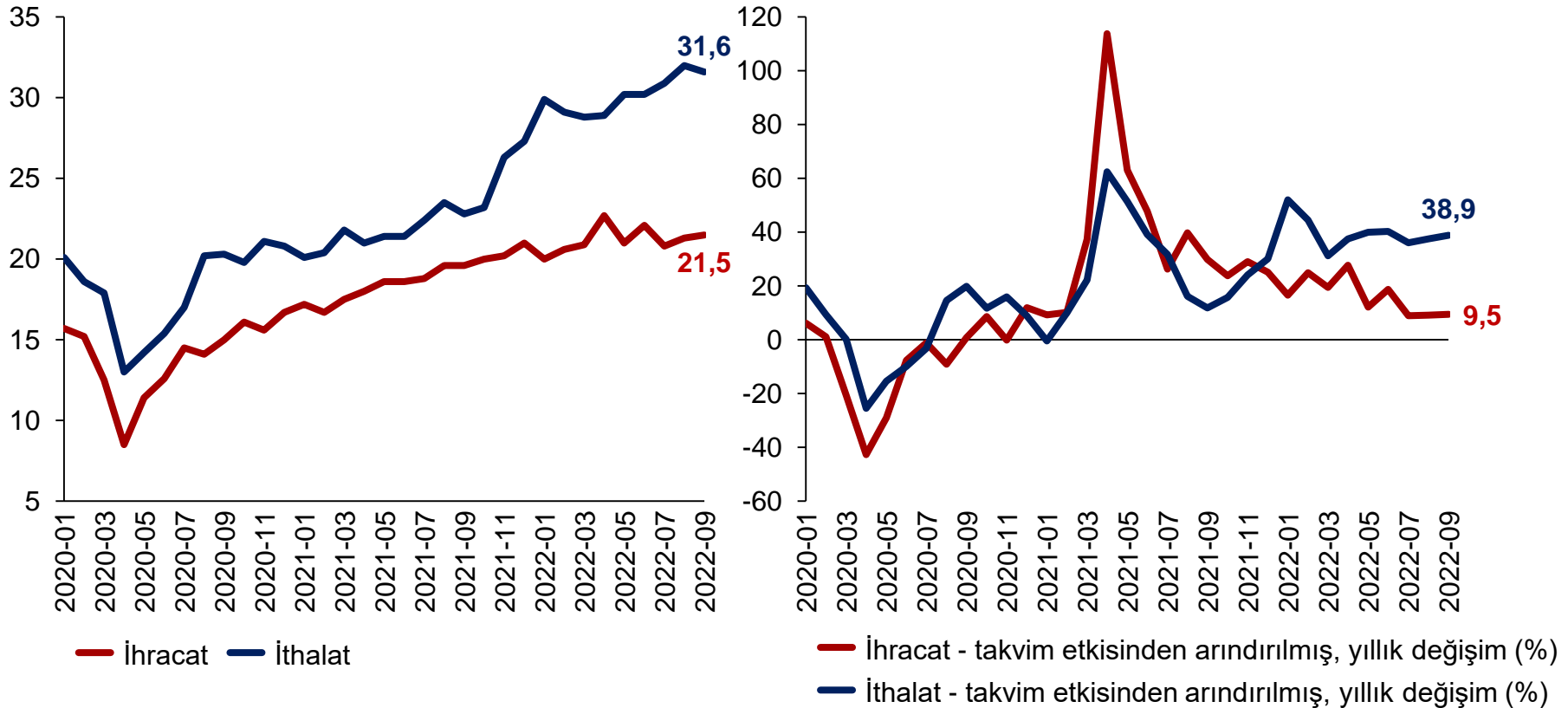
İhracat, ithalat ve dış ticaret dengesi (milyar dolar) Ocak 2020 – Eylül 2022

İhracatta önemli hız kaybı yaşanmaktadır.

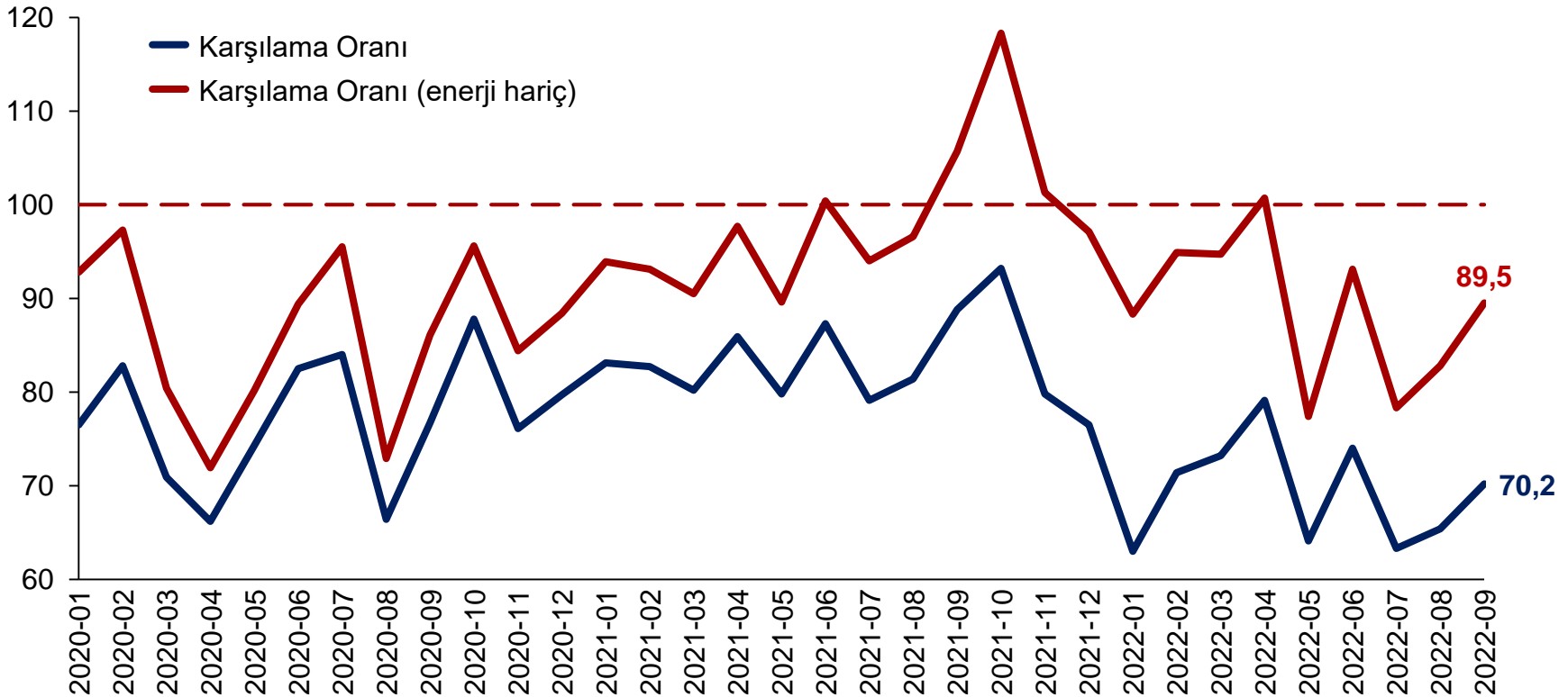
İthalatın artış hızı 2021 Aralık'tan bu yana ihracatın üzerindedir.

İhracat ve ithalat (mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış, milyar dolar ve %) Ocak 2020 – Eylül 2022

İhracatın ithalatı karşılama oranı Eylül ayında geçen yıla göre 18,6 puan düşmüş ve %70,2 olarak gerçekleşmiştir.
Enerji hariç kalemlerde de karşılama oranı 16,2 puan gerilemiş ve %89,5'e düşmüştür.

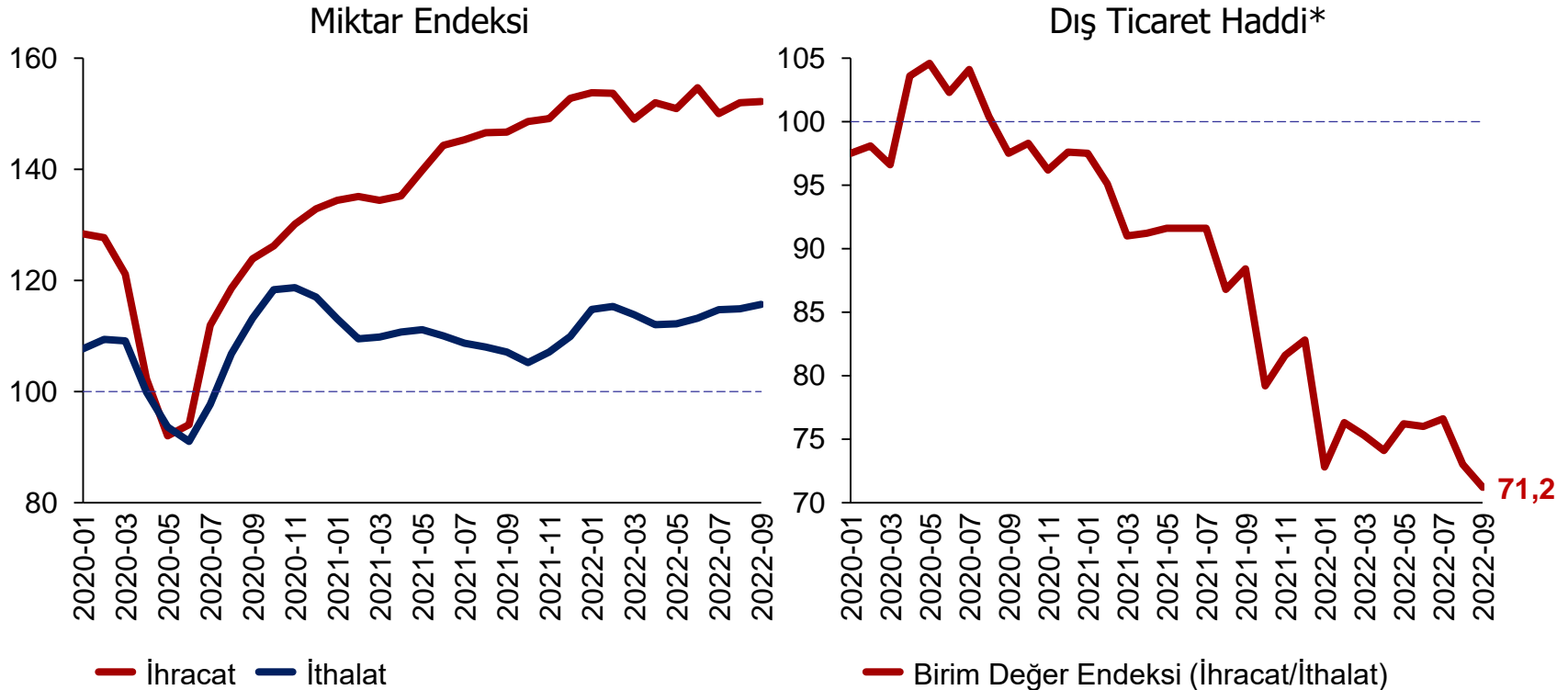
İhracatın ithalatı karşılama oranı (%) Ocak 2020 – Eylül 2022

Dış ticaret hadleri tarihi düşük seviyelerdedir.

Eylül ayında miktar endeksi bir önceki aya göre ihracatta %2,4 artarken, ithalatta %0,6 azalmıştır.

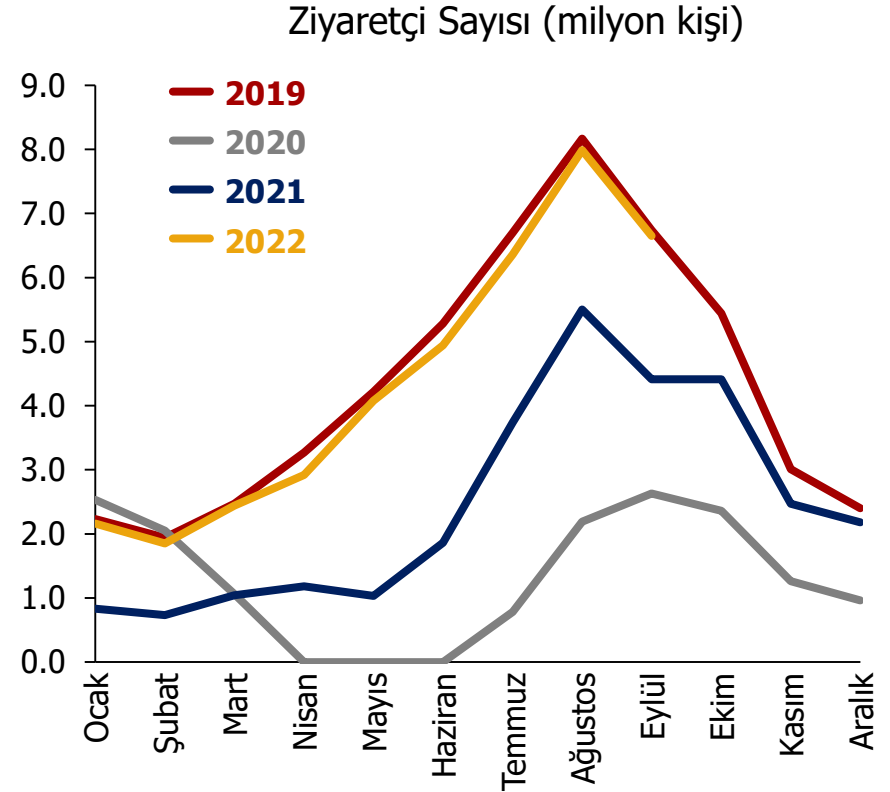
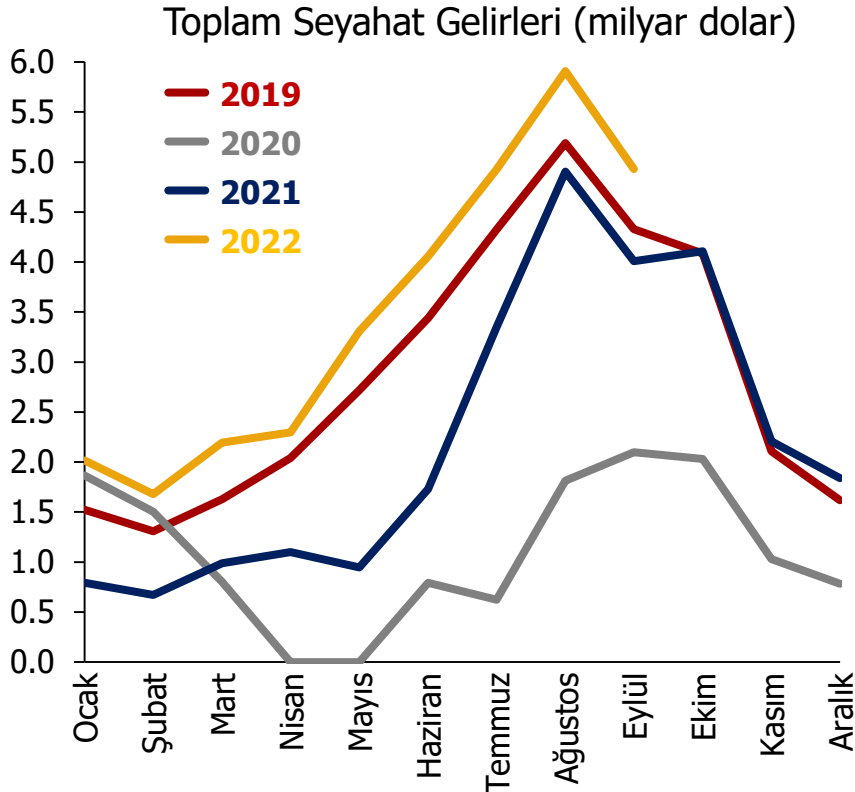
Dış ticaret endeksleri (mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış, 3 aylık hareketli ortalama)
Ocak 2020 – Eylül 2022

2022 yılında turizm gelirleri pandemi öncesi seviyelerin üzerindedir.

Ocak-Eylül döneminde ziyaretçi sayısı 39 milyonu aşmış ancak, 2019 düzeyinin altında kalmıştır.

Turizm geliri ve ziyaretçi sayısı* (Ocak 2019 – Eylül 2022)

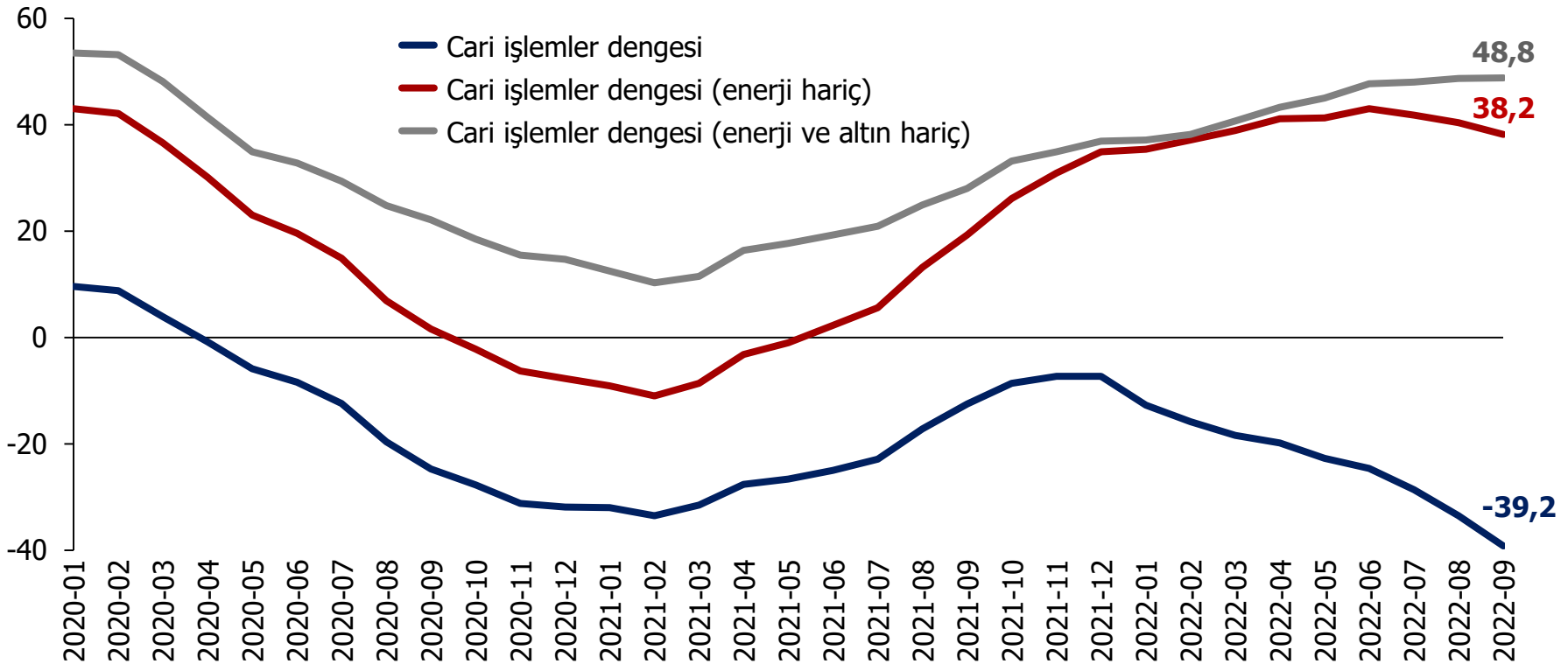
Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

* 2012-2022 dönemini kapsayan turizm verilerinde iyileştirmeler yapılmış ve seyahat gelirleri toplam 22,4 milyar dolar yukarı yönlü güncellenmiştir. Güncellemelerin yaklaşık %80'i son dört yıla aittir. Detaylı bilgi için bakınız: <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/05f36989-b846-4b13-bb85-40c865c066e1/duyuru20221111.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-05f36989-b846-4b13-bb85-40c865c066e1-ohBvgrX>

Cari işlemler açığı artmaktadır; Eylül ayı itibarıyla 39,2 milyar dolara yükselmiştir.

Enerji ve altın dışı cari işlemler hesabı fazla vermekte olup artışı sınırlıdır.

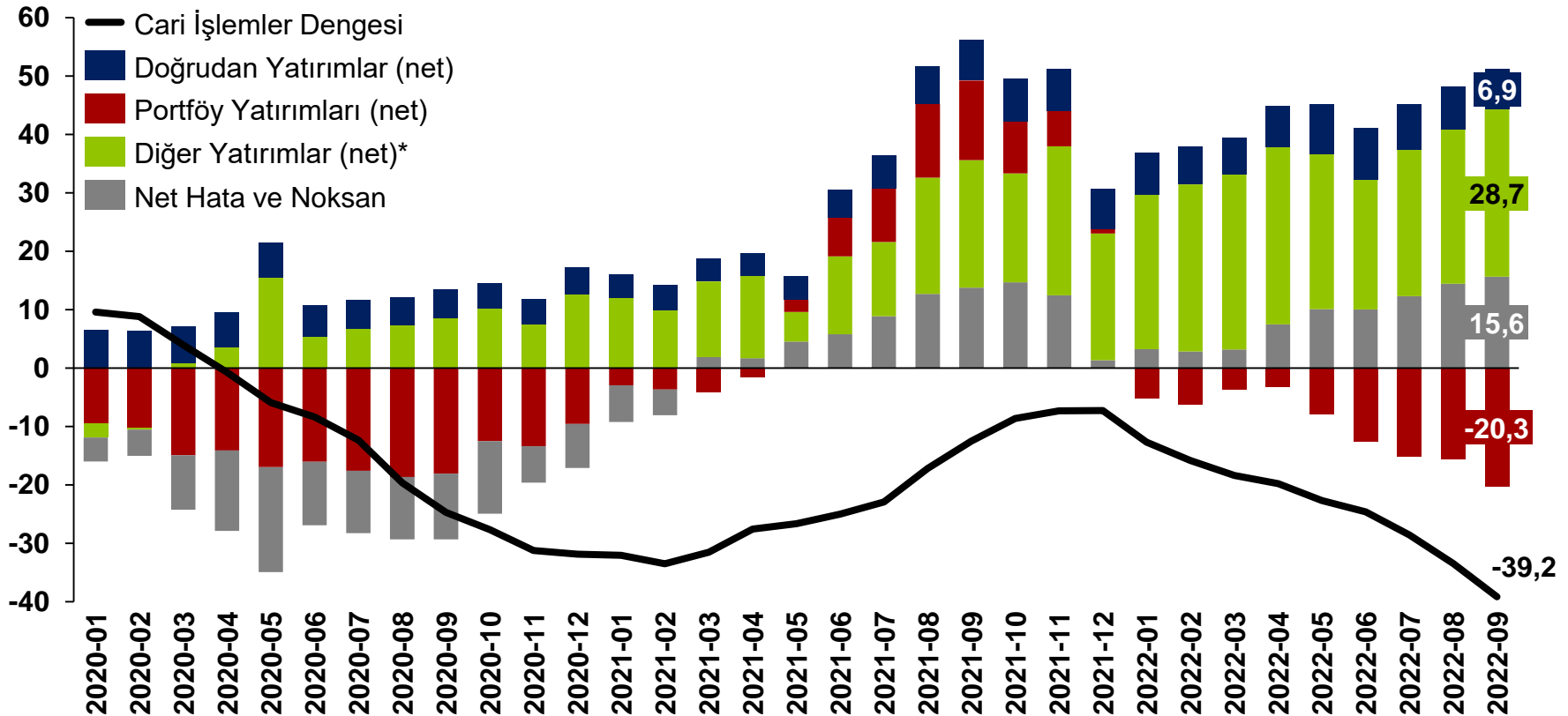
Cari işlemler dengesi (12 aylık birikimli, milyar dolar) Ocak 2020 – Eylül 2022

Eylül ayında kaynağı henüz tespit edilemeyen sermaye girişleri (Net Hata ve Noksan) cari açığın yaklaşık %40'ı düzeyindedir.

Portföy yatırımları kaynaklı sermaye çıkışları 20 milyar doları aşmıştır.

Cari işlemler dengesi ve finansman kalemleri (12 aylık birikimli, milyar dolar)
Ocak 2020 - Eylül 2022

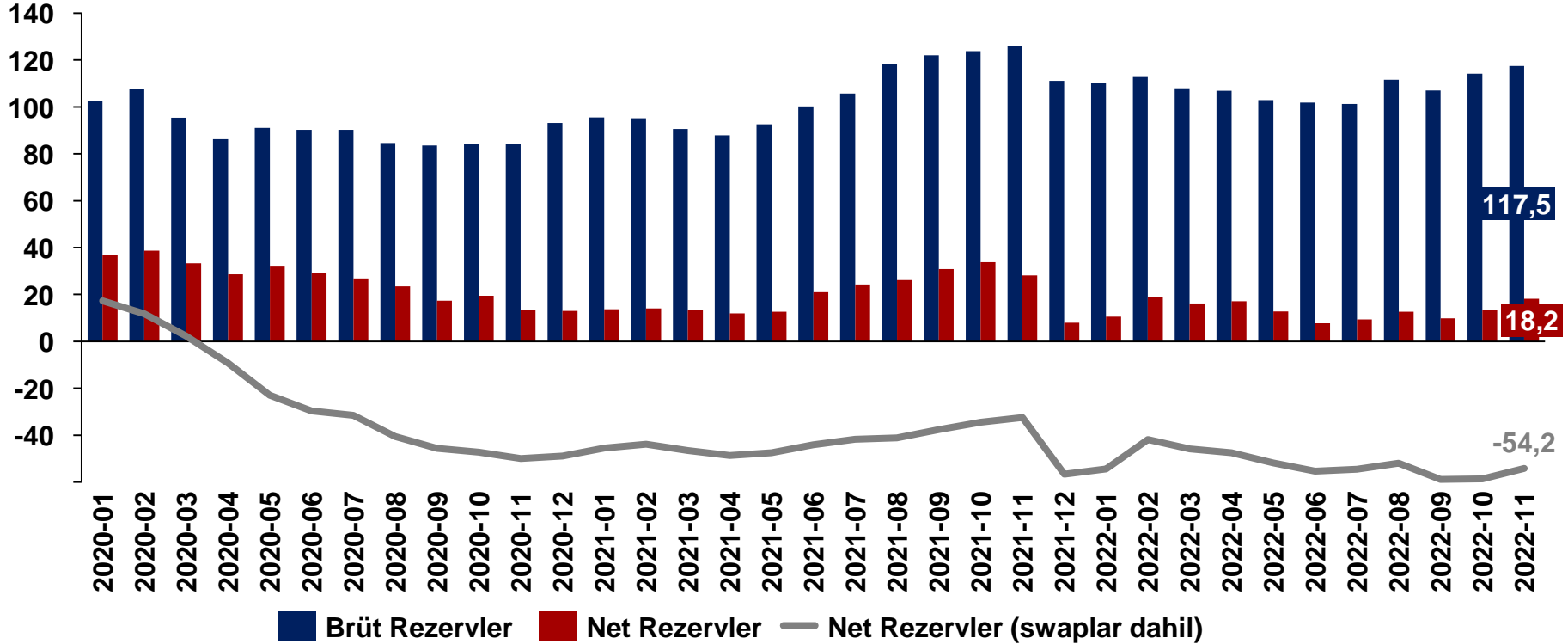

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

* Diğer yatırımlar, doğrudan yatırım, portföy yatırımları ya da rezerv varlık dışında kalan tüm finansal işlemleri içermektedir. Efektif ve mevduatlar, krediler ve ticari krediler ana kalemlerdir.

Merkez Bankası brüt rezervleri son 6 haftada 10,5 milyar dolar artmıştır.
Net rezervlerdeki artış 8,4 milyar dolardır. Swaplar dahil edildiğinde net rezerv pozisyonu -54,2 milyar dolar düzeyindeki yüksek negatif değerini korumaktadır.

Merkez Bankası rezervleri (milyar dolar) Ocak 2020 – Kasım 2022*

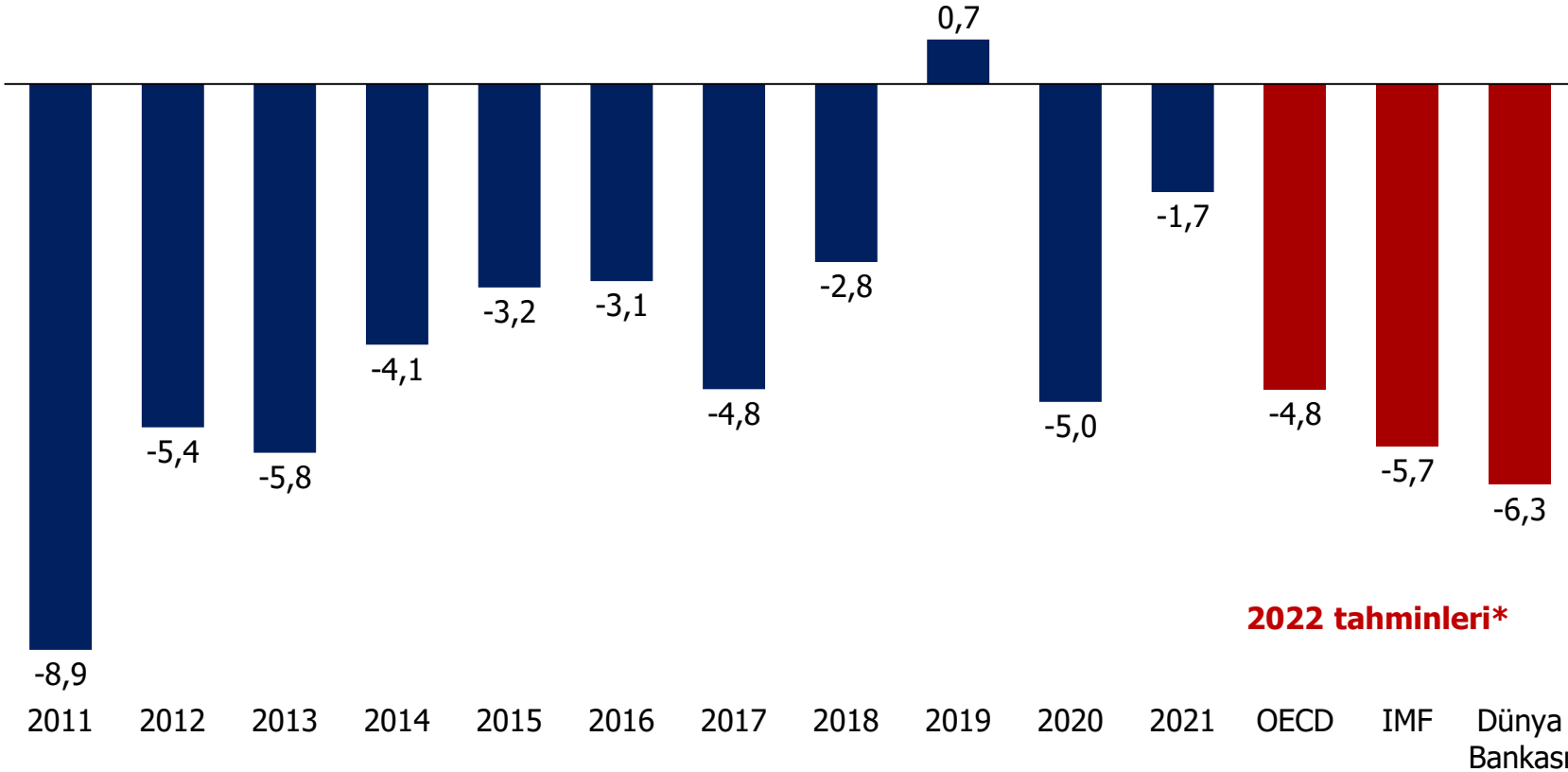

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

* 11 Kasım 2022 tarihi itibarıdır.

2022 yılı sonunda cari işlemler açığının artacağı tahmin edilmektedir.
Uluslararası kuruluşların cari açık /GSYİH tahminleri %4,8 - 6,3 aralığındadır.

Cari işlemler dengesi / GSYİH (%) 2011 - 2022

Kaynak: TÜİK, TCMB, TEPAV görselleştirmesi

* IMF- Sonbahar 2022 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD - Kasım 2022 Ekonomik Görünüm Raporu, Dünya Bankası - Sonbahar 2022 Avrupa ve Orta Asya Ekonomik Güncelleme Raporu verileridir.

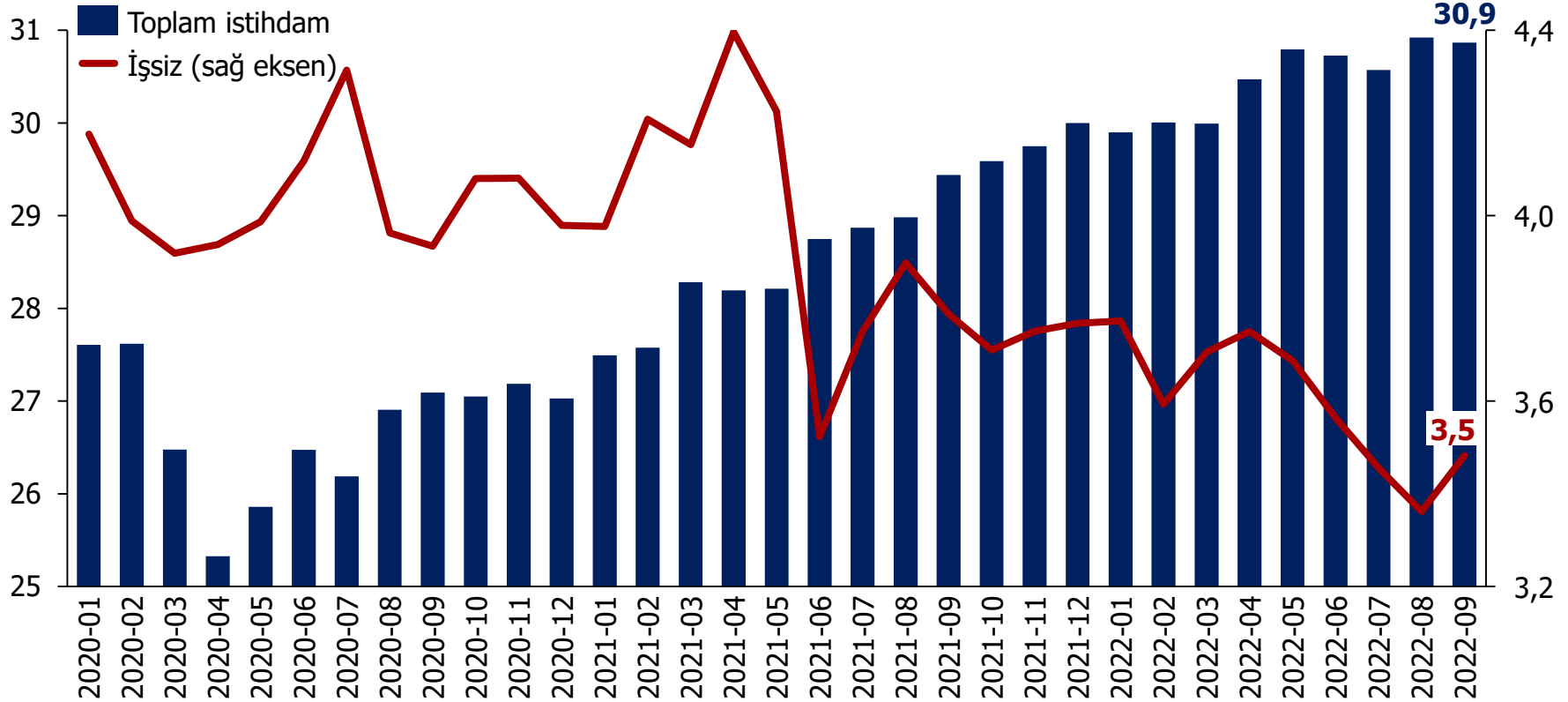
İstihdam ve İşsizlik

- Toplam istihdam ve işsiz sayıları
- İşgücüne katılım ve işsizlik oranları
- Kadın ve genç işsizlik oranları
- Geniş tanımlı işsizlik oranları
 - Zamana bağlı eksik istihdam ve işsizlerin bütünleşik oranı
 - İşsiz ve potansiyel işgücünün bütünleşik oranı
 - Atıl işgücü oranı

Eylül ayında istihdam düşerken işsiz sayısı artmıştır.

İstihdam bir önceki aya göre 54 bin azalmış, işsiz sayısı ise 120 bin artmıştır.

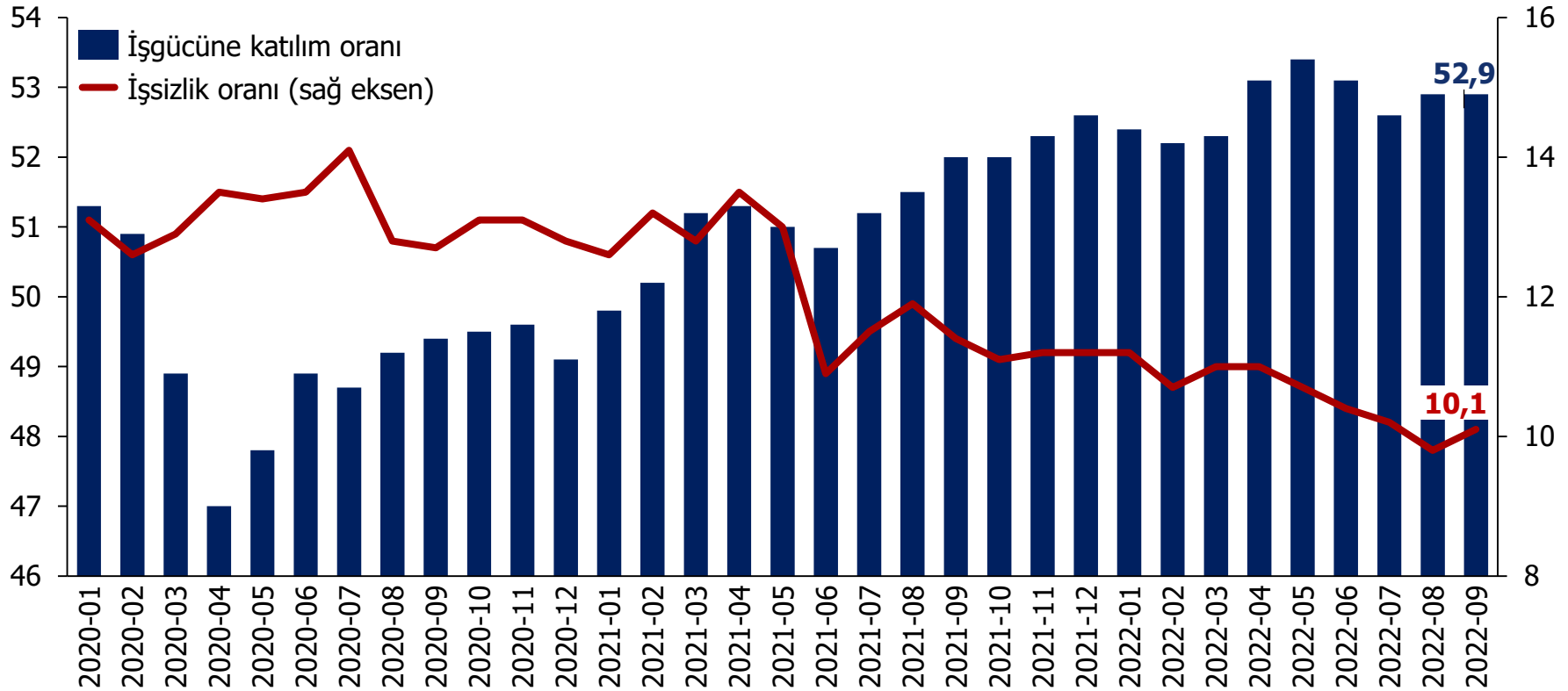
Toplam istihdam ve işsiz (mevsim etkisinden arındırılmış, milyon kişi) Ocak 2020 – Eylül 2022

Eylül ayında işsizlik oranı 0,3 puan artarak %10,1 olmuştur.

İşgücüne katılım oranı Eylül ayında %52,9 düzeyinde sabit kalırken, son çeyrekteki düşüş 0,4 puan olmuştur.

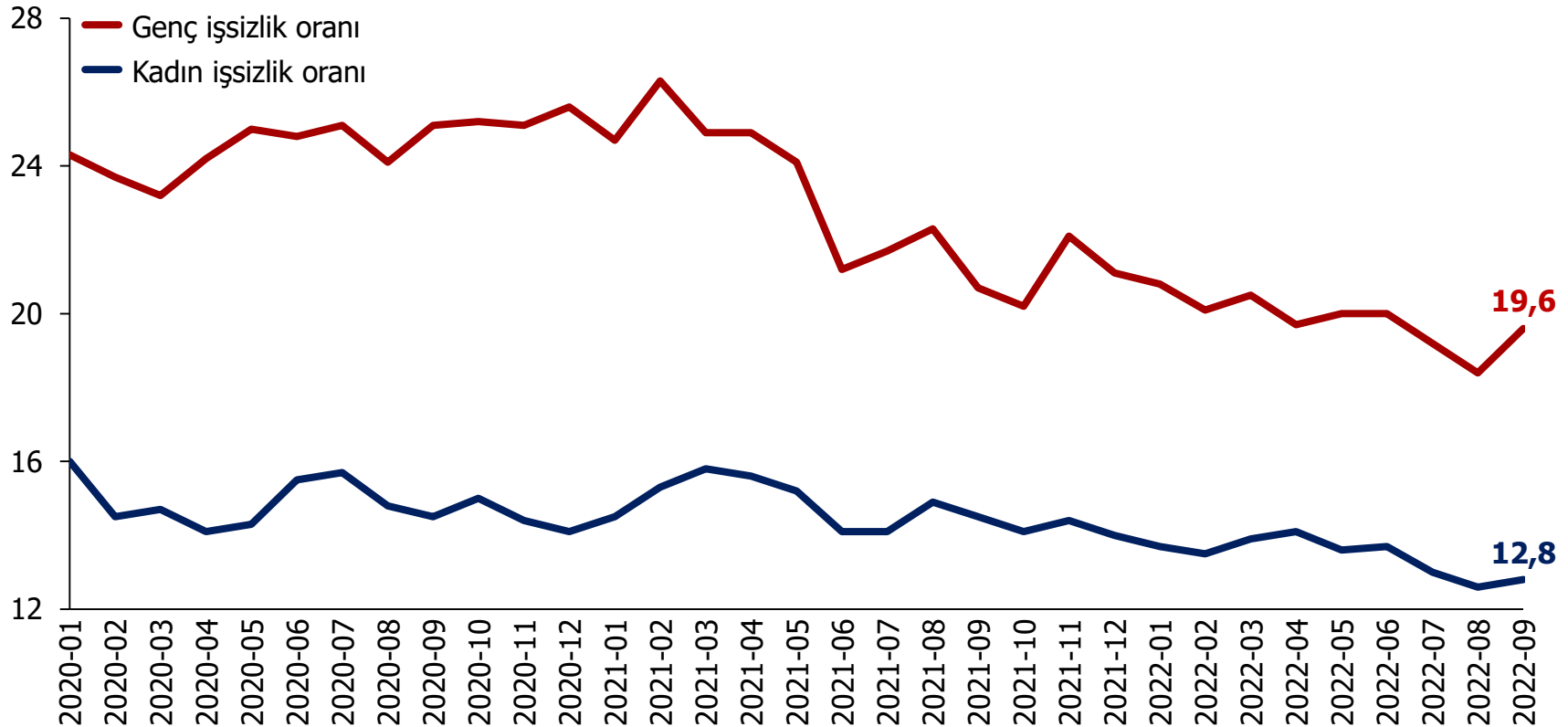
İşsizlik ve işgücüne katılım oranı (mevsim etkisinden arındırılmış, %) Ocak 2020 – Eylül 2022

Kadın ve genç işsizlik oranları da artmıştır.

Eylül ayında işsizlik oranları kadınlarda 0,2 puan, gençlerde ise 1,2 puan yükselmiştir.

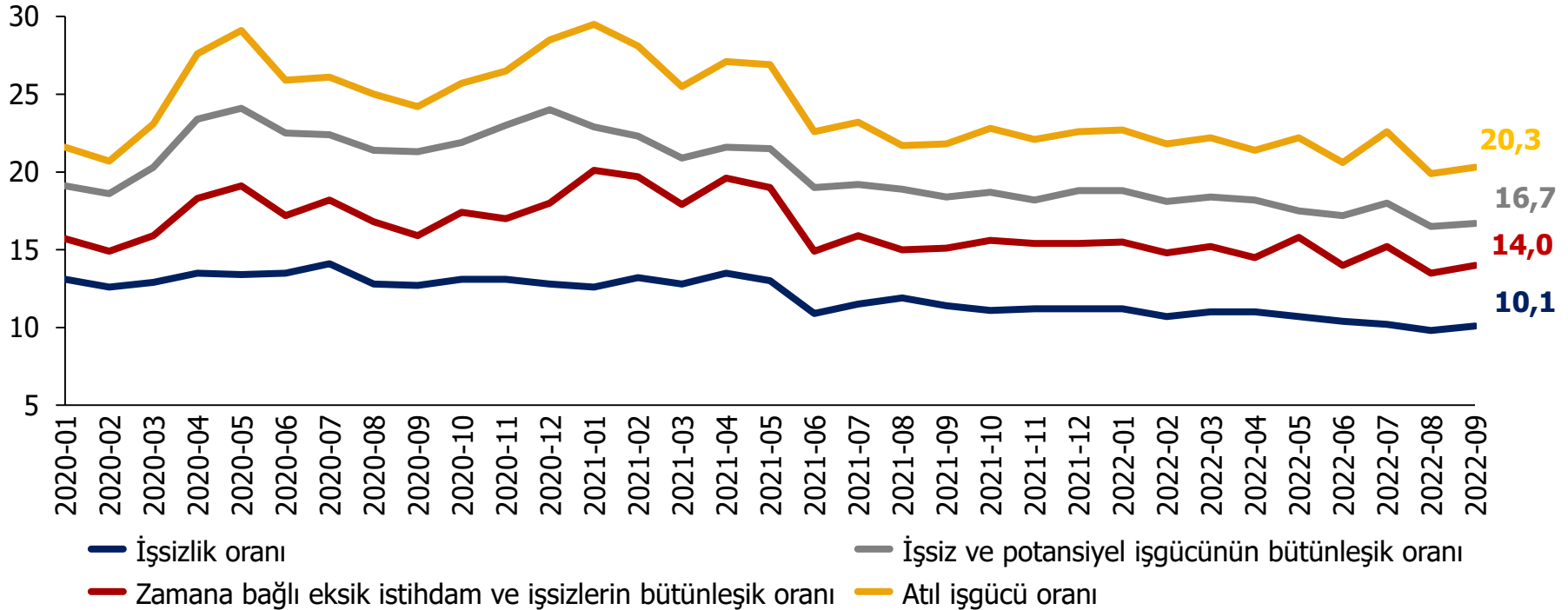
Genç ve kadın işsizlik oranları (mevsim etkisinden arındırılmış, %) Ocak 2020 – Eylül 2022

Geniş tanımlı işsizlik göstergelerinin tümünde artış gerçekleşmiştir.

Eylül ayında zamana bağlı eksik istihdam göstergesi bir önceki aya göre 0,5 puan, atıl işgücü oranı ise 0,4 puan yükselmiştir.

İşgücüne ilişkin tamamlayıcı göstergeler* (mevsim etkisinden arındırılmış, %)
Ocak 2020 – Eylül 2022

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

* Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde fiili olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu takdirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Potansiyel işgücü: Referans haftasında ne istihdamda ne de işsiz olan çalışma çağındaki kişilerden; iş arayan fakat kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olmayanlarla, iş aramadığı halde çalışma isteği olan ve kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olan kişilerdir.

Atıl işgücü: Zamana bağlı eksik istihdam, işsiz ve potansiyel işgücünün toplamıdır.

Kamu Maliyesi

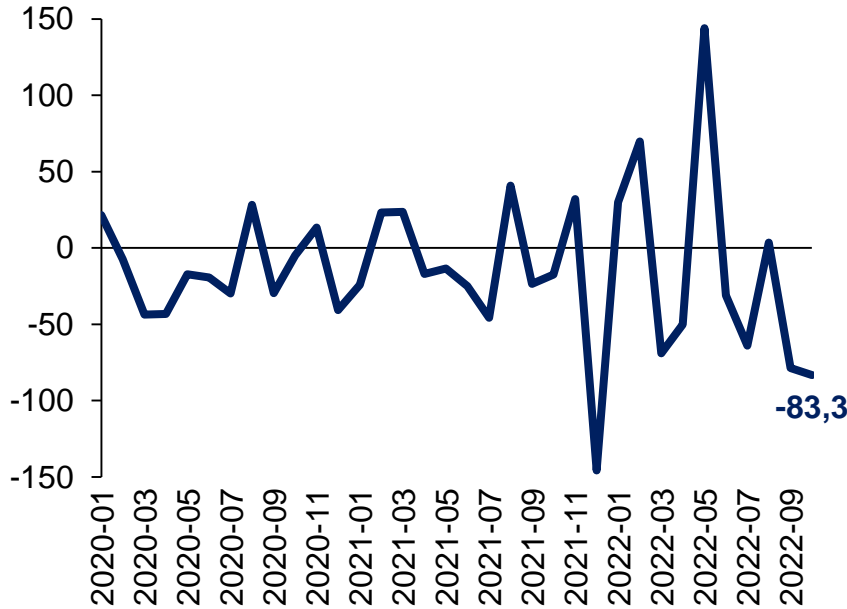
- Merkezi Yönetim bütçe dengesi
- Merkezi Yönetim faiz dışı denge
 - Program tanımlı faiz dışı denge
- Merkezi Yönetim borç stoku
 - Döviz cinsi borç stoku
 - Merkezi Yönetim borç stoku / GSYİH

Ekim ayında Merkezi Yönetim bütçe açığı geçen yıla kıyasla %378,2 artarak 83,3 milyar TL'ye çıkmıştır.

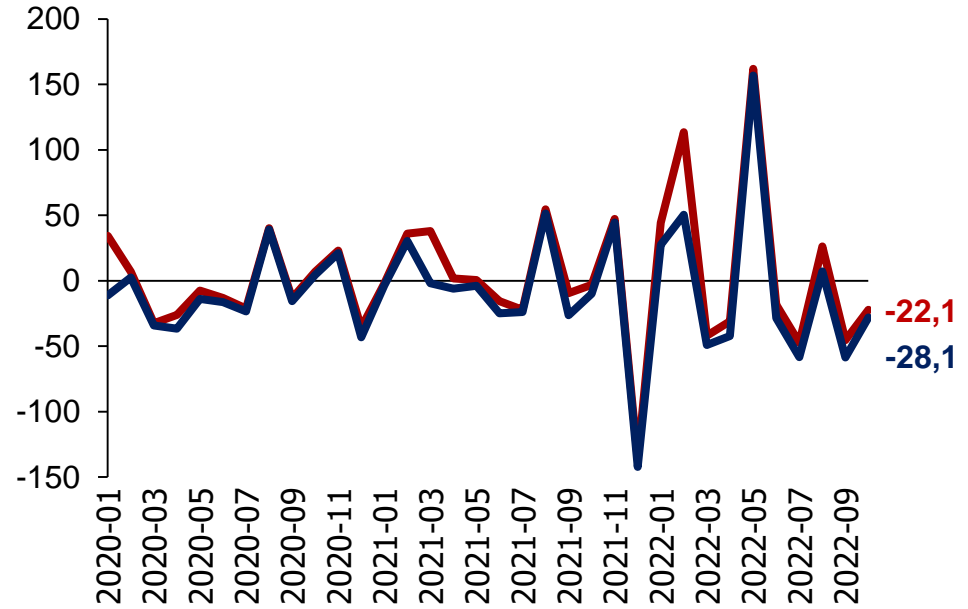
Program tanımlı faiz dışı dengede ise 28,1 milyar TL açık kaydedilmiştir.

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi (milyar TL) Ocak 2020 – Ekim 2022

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi

Merkezi Yönetim Faiz Dışı Dengesi

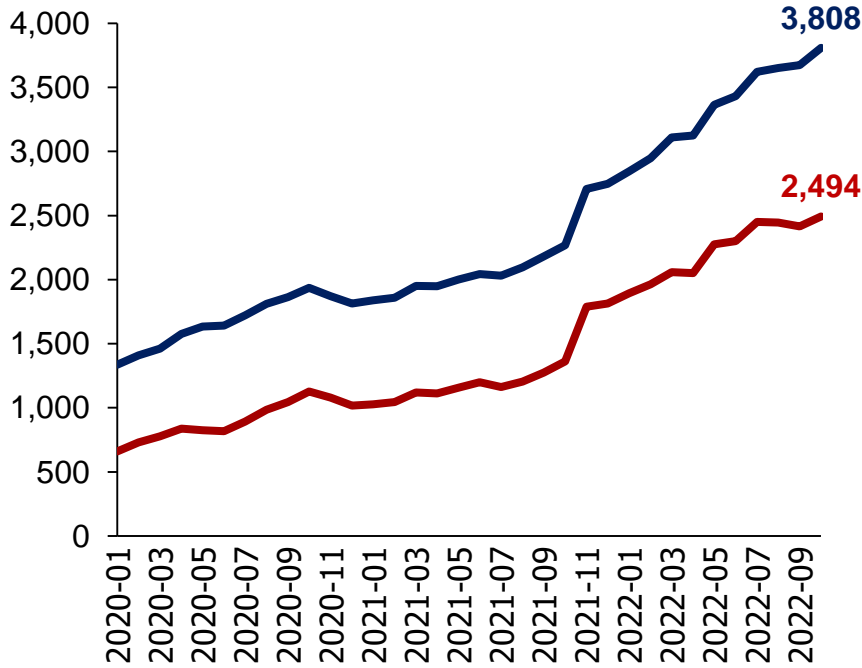

- Merkezi Yönetim Faiz Dışı Dengesi
- Merkezi Yönetim Program Tanımlı Faiz Dışı Denge

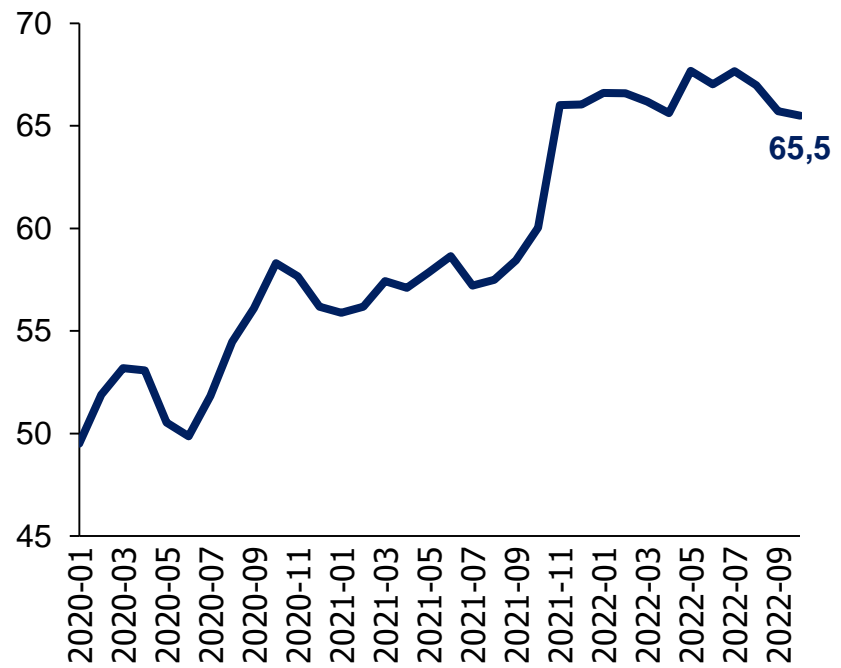
Ekim ayında Merkezi Yönetim borç stoku 3,8 trilyon TL'yi aşmıştır.
Borç stokunun %65,5'i döviz cinsindedir.

Merkezi Yönetim Borç Stoku (Ocak 2020 – Ekim 2022)

Merkezi Yönetim Borç Stoku (milyar TL)

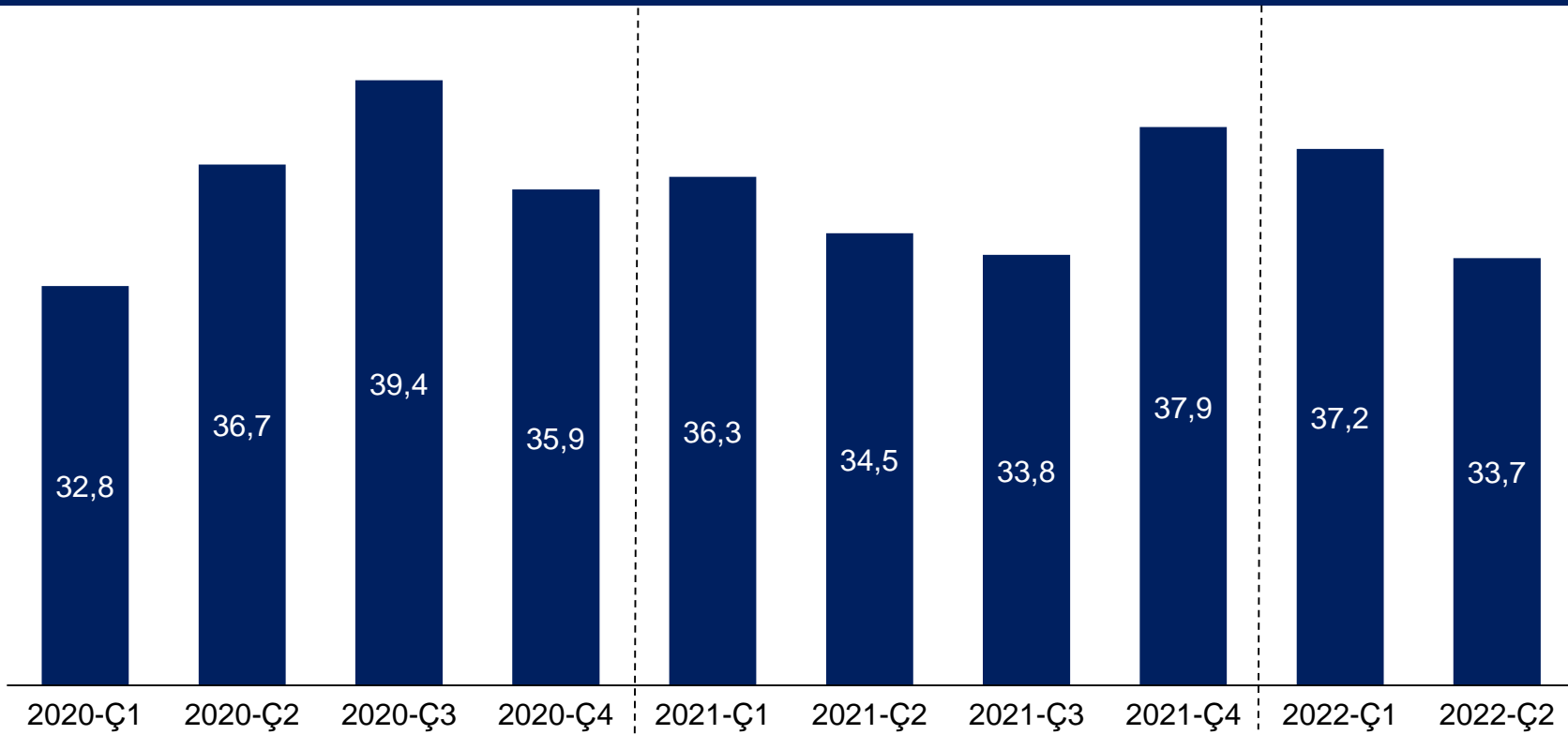
Döviz Cinsi Borç Stokunun Payı (%)

- Merkezi Yönetim Borç Stoku
- Merkezi Yönetim Döviz Cinsi Borç Stoku

2022'nin ikinci çeyreğinde Merkezi Yönetim borç stokunun GSYİH oranı %33,7'ye gerilemiştir.

Merkezi Yönetim Borç Stoku / GSYİH (%) 2020 Ç1 – 2022 Ç2

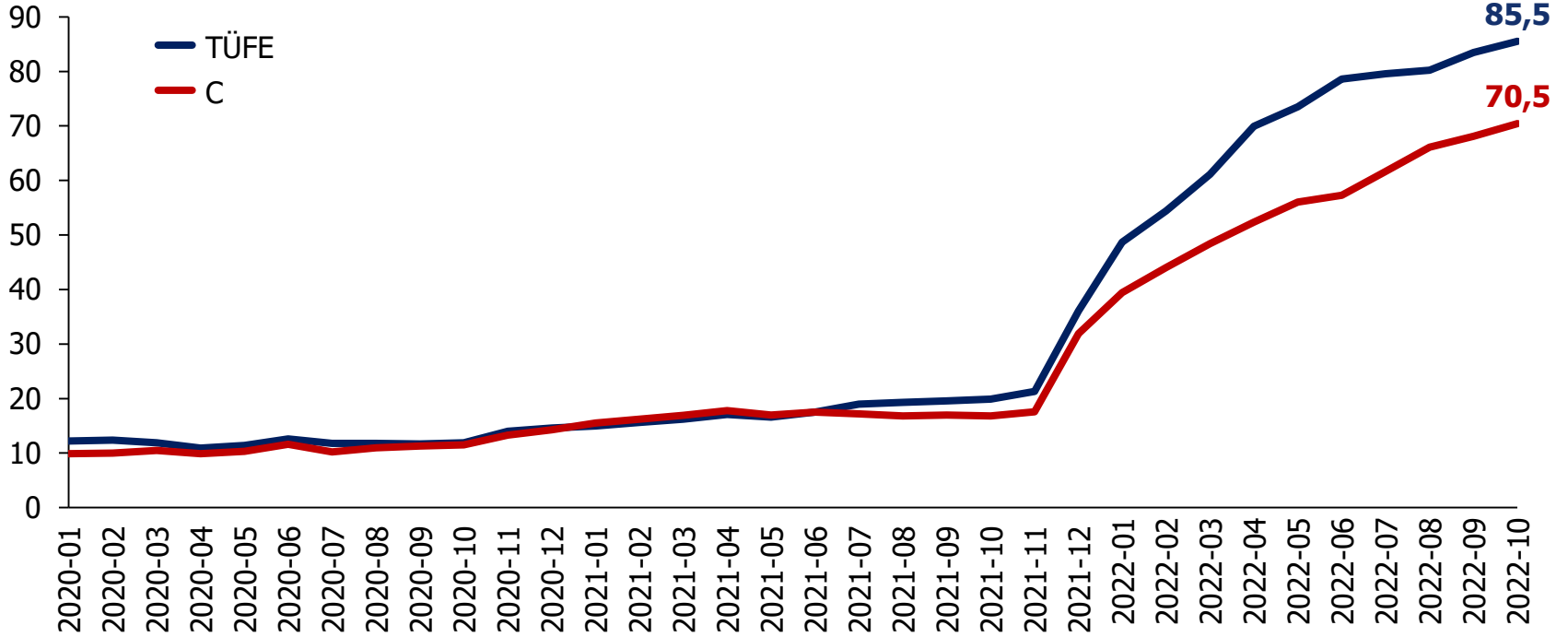
Enflasyon

- Tüketici enflasyonu
 - Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ve özel kapsamlı gösterge - C
 - Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ve alt kalemler
- Üretici enflasyonu
 - Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ve imalat alt endeksi
 - Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ve alt kalemler

Ekim ayında tüketici enflasyonu %85,5'e yükselmiştir; Haziran 1998'den bu yana gözlenen en yüksek seviyedir.

Temel eğilim göstergelerinden TÜFE-C endeksinin yıllık değişimi ise %70,5'tir.

TÜFE ve özel kapsamlı enflasyon göstergesi - C* (yıllık değişim, %) Ocak 2020 – Ekim 2022

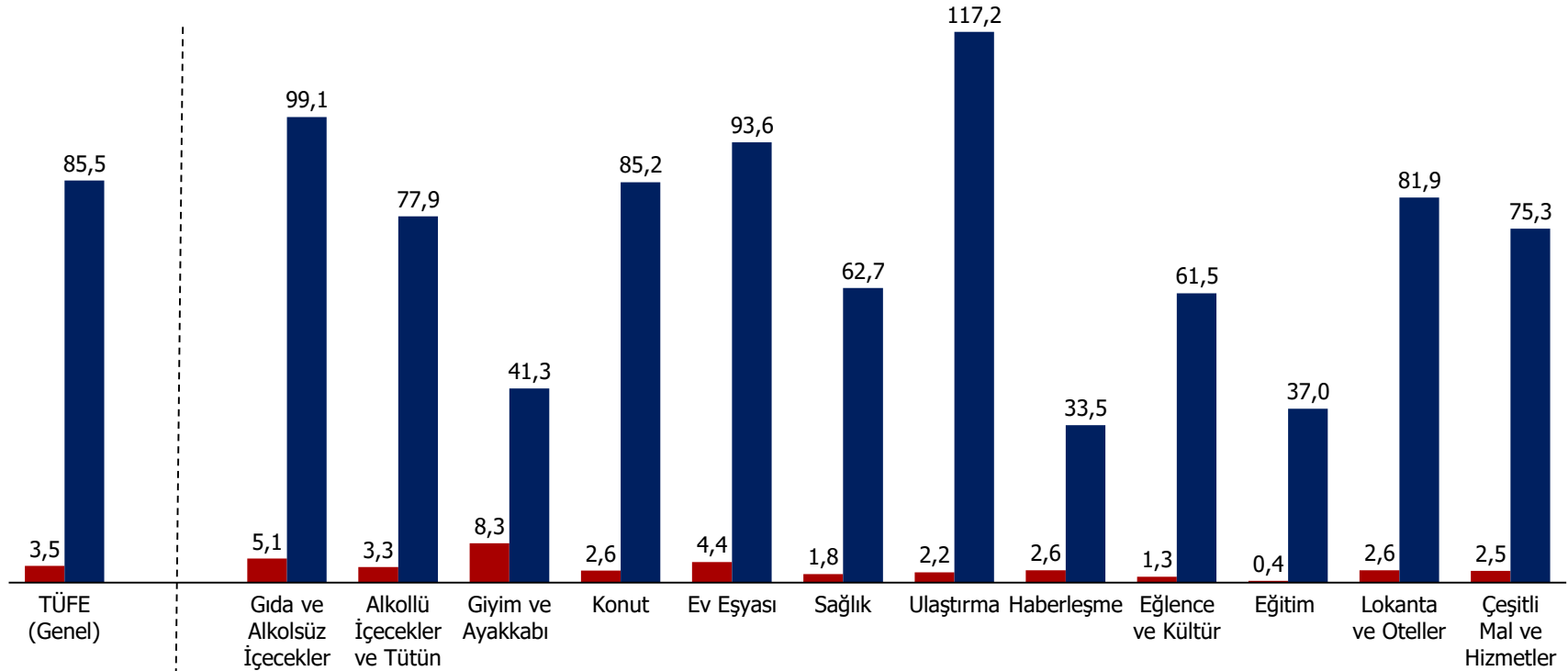

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

* Enflasyonun temel eğilimini göstermek amacıyla hesaplanan özel kapsamlı göstergelerden TÜFE-C, enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içkiler ile tütün ürünleri ve altın hariç TÜFE'yi göstermektedir.

Ekim ayında aylık tüketici enflasyon oranı %3,5'tir; en yüksek fiyat artışı %8,3 ile giyim ve ayakkabı grubunda gerçekleşmiştir. Yıllık olarak en yüksek artışlar ulaştırma ve gıda grubundadır.

TÜFE ve alt kalemler (%) Ekim 2022

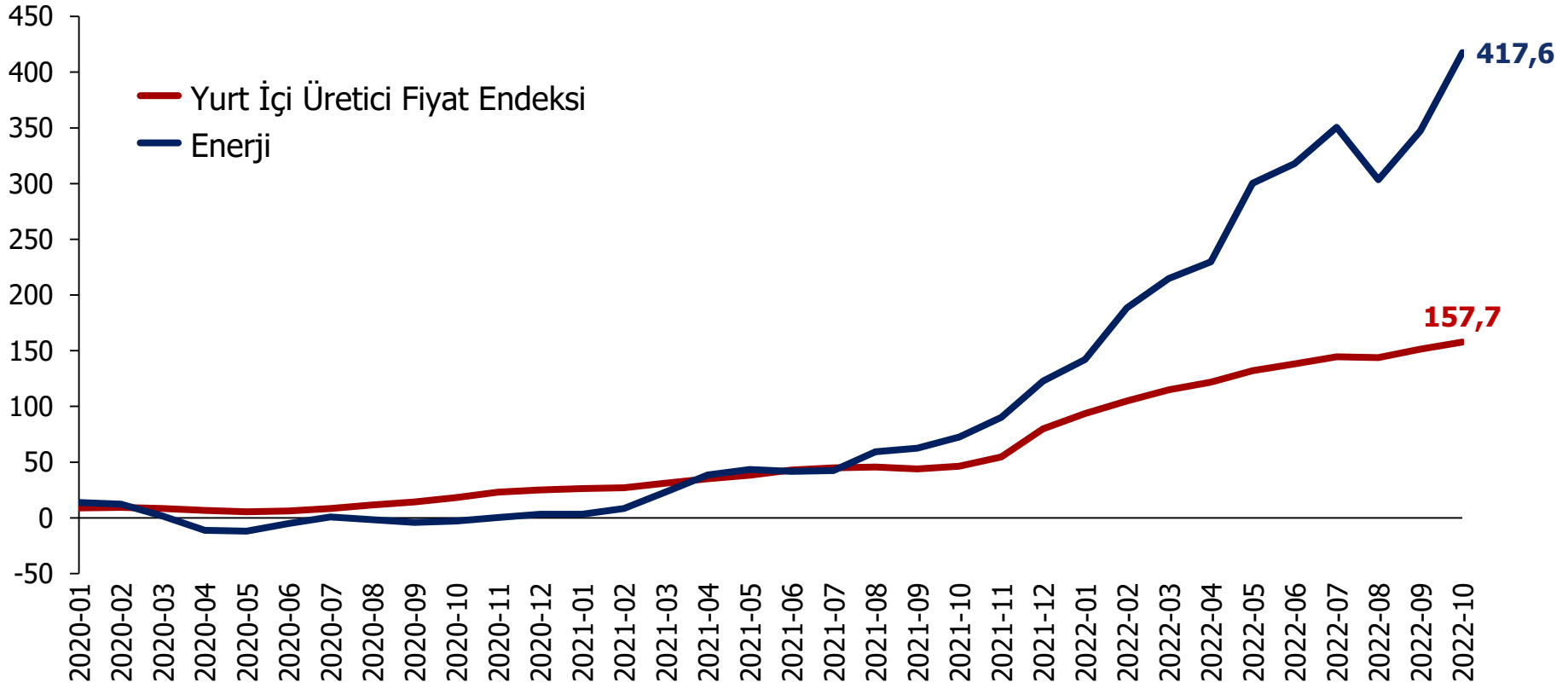
■ Aylık değişim

■ Yıllık değişim

Ekim ayında yurt içi üretici enflasyon oranı %157,7'dir.

Yurt içi ÜFE ve TÜFE enflasyonu arasındaki fark 72,2 puan ile yeni rekor seviyesini görmüştür.

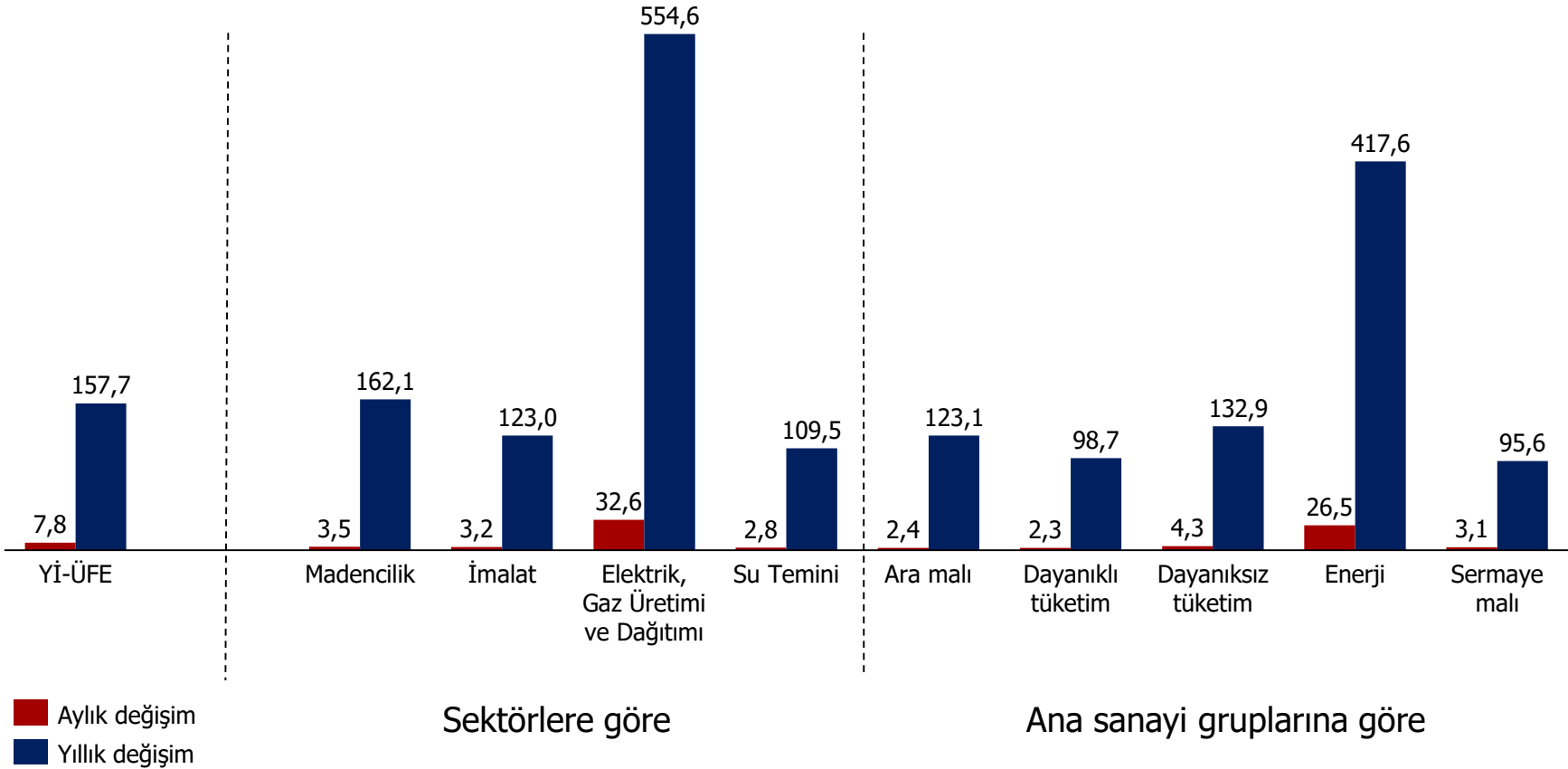
Yİ-ÜFE ve imalat (yıllık değişim, %) Ocak 2020 - Ekim 2022

Ekim ayında aylık üretici enflasyon oranı %7,8'dir; aylık enflasyon enerjide %26,5, elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında ise %32,8'dir.

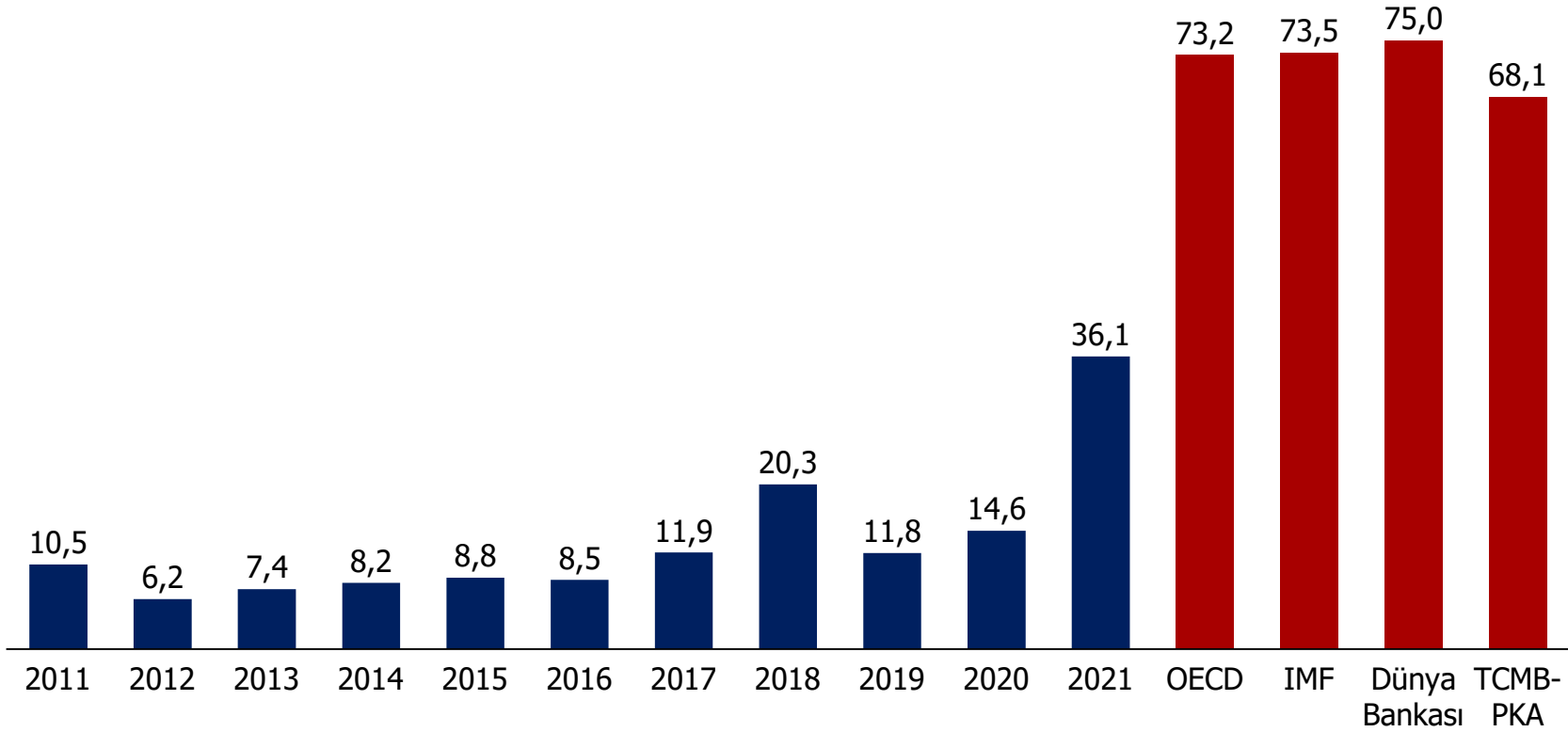
Yıllık fiyat artışları enerji sektöründe %417,6, elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında ise %554,6'ya ulaşmıştır.

Yİ-ÜFE ve alt kalemler (%) Ekim 2022

Enflasyonun 2022 yıl sonunda yüksek seviyesini koruyacağı tahmin edilmektedir.
Yıl sonu tüketici enflasyonu tahminleri %68,1 – 75,0 aralığındadır.

Enflasyon (TÜFE, %) 2011 - 2022

2022 tahminleri*

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

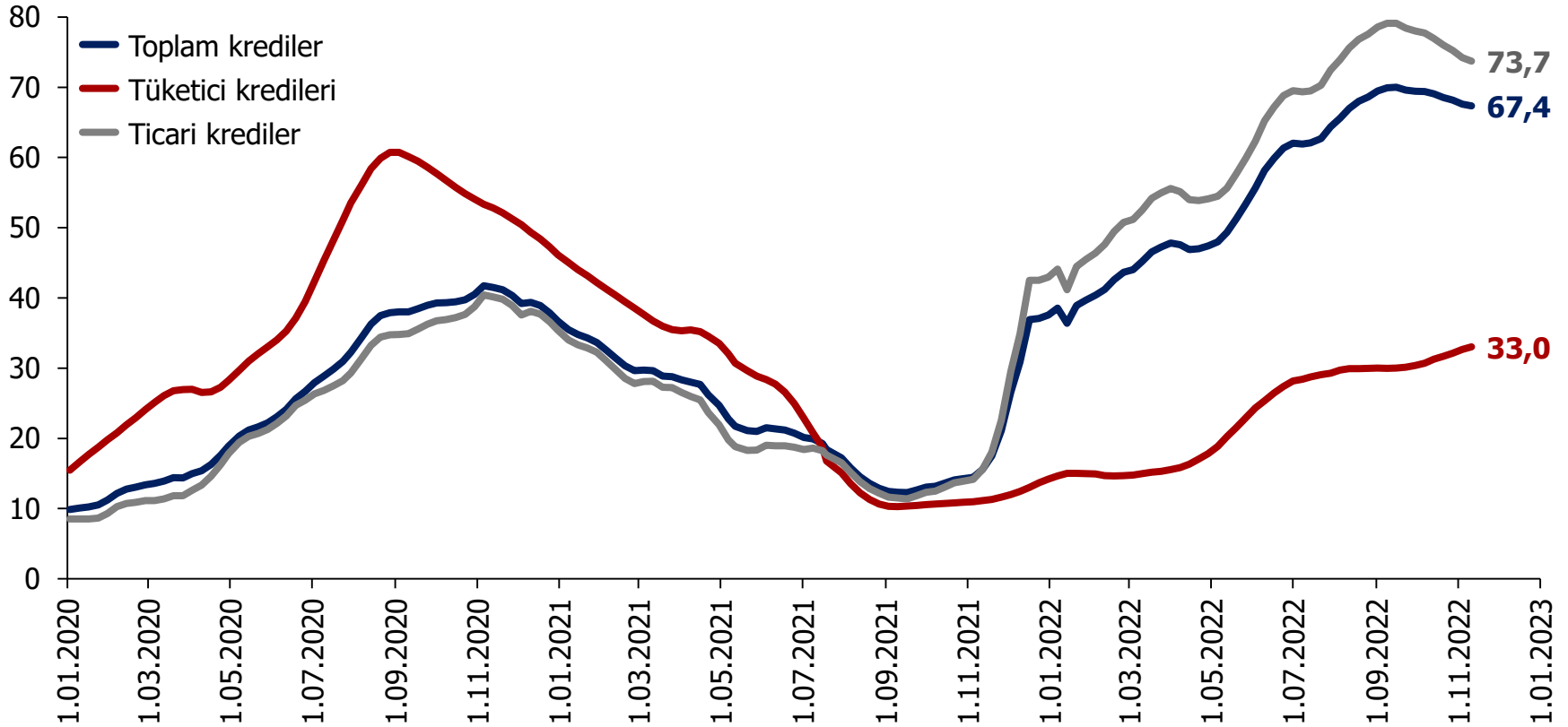
* IMF- Sonbahar 2022 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD - Kasım 2022 Ekonomik Görünüm Raporu, Dünya Bankası - Sonbahar 2022 Avrupa ve Orta Asya Ekonomik Güncelleme Raporu ve TCMB - Kasım 2022 Piyasa Katılımcılar Anketi verileridir.

Kredi ve Mevduat

- Kredi gelişmeleri
 - Kredi büyüme hızları
 - Tüketici kredi büyümesi
- Tahsili gecikmiş alacaklar ve karşılıksız senetler
 - Takipteki alacaklar
 - Karşılıksız çek oranı
- Mevduat gelişmeleri
 - Toplam mevduat
 - TL ve YP mevduat
- Faiz oranları
 - Ticari kredi ve mevduat faizi
 - Tüketici kredi faizleri

Kredi kullanımlarında artışlar ticari krediler kaynaklı olarak hız kesmektedir. Ticari kredilerin yıllık artış oranı %74'ün altına inerken, tüketici kredilerindeki artış %33 ile sınırlıdır.

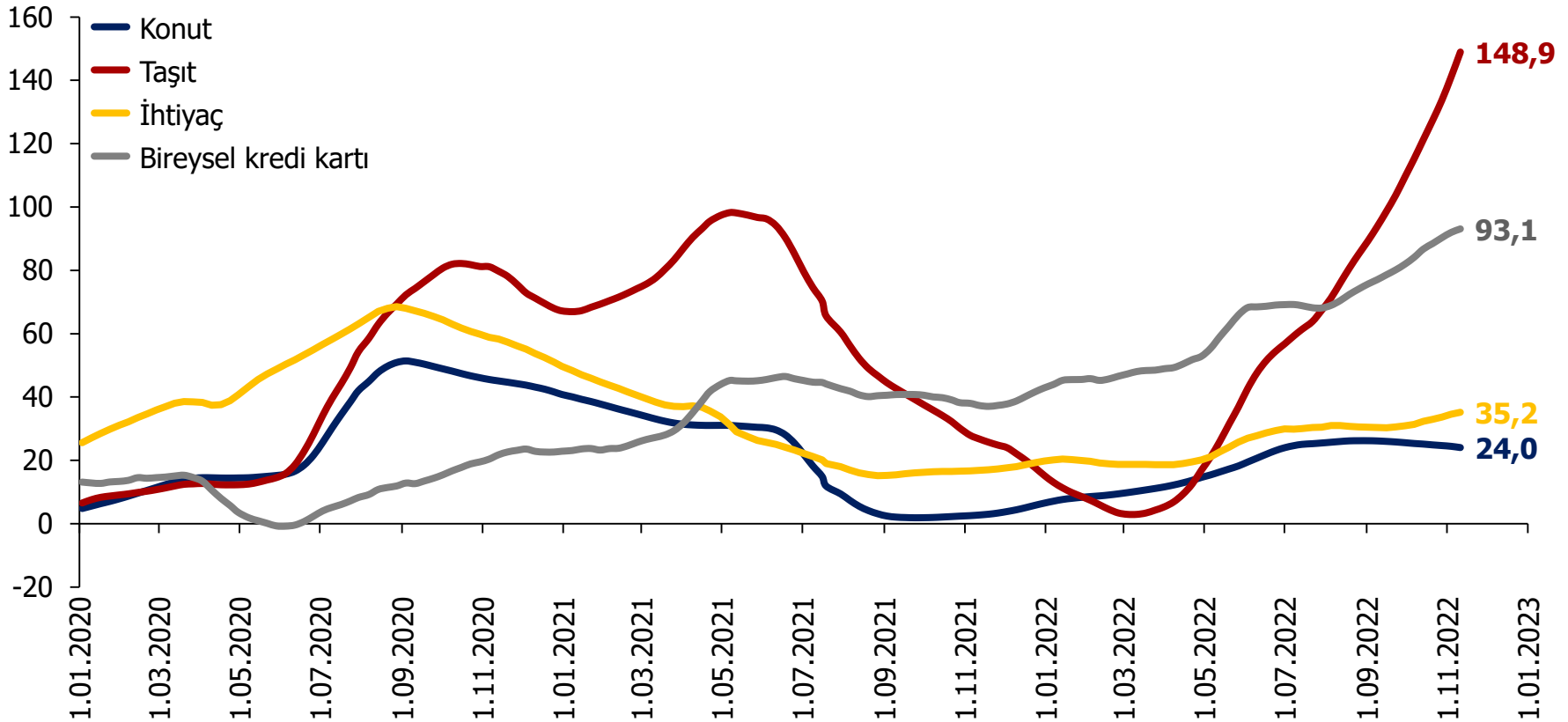
Kredi büyümesi (4 haftalık hareketli ortalama, yıllık değişim, %) 3 Ocak 2020 – 11 Kasım 2022

Taşıt kredilerinde yüksek artışlar devam etmektedir; yıllık artış oranı %150'ye yaklaşmıştır.

İhtiyaç kredilerinde yıllık artış oranı %35,2, konut kredilerinde ise %24,0 olmuştur.

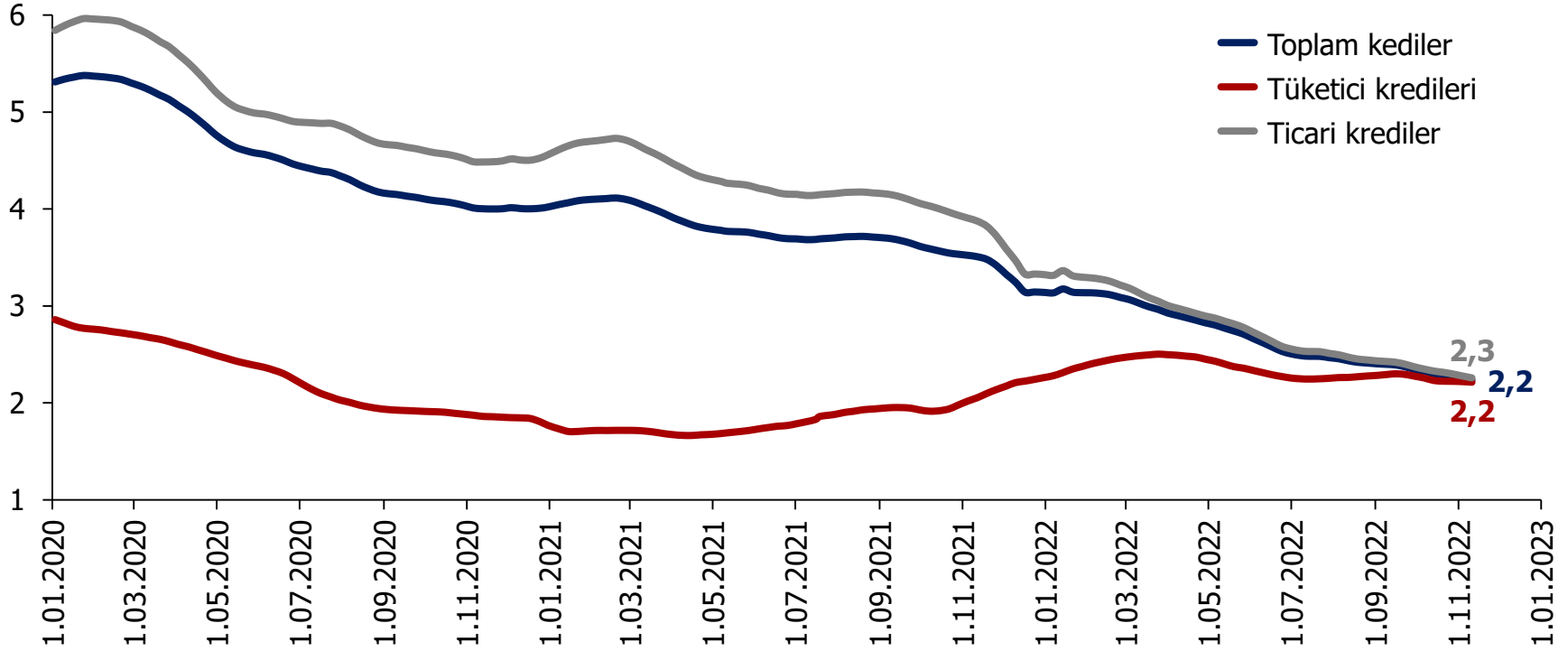
Tüketici kredi büyümesi (4 haftalık hareketli ortalama, yıllık % değişim) 3 Ocak 2020 – 11 Kasım 2022

Takipteki alacaklar oranı gerilemektedir.

Kasım ayı itibarıyla takipteki alacaklar oranı tüketici kredilerinde %2,2, ticari kredilerde ise %2,3'tür.

Takipteki kredi oranları* (4 haftalık hareketli ortalama, %) 3 Ocak 2020 – 11 Kasım 2022

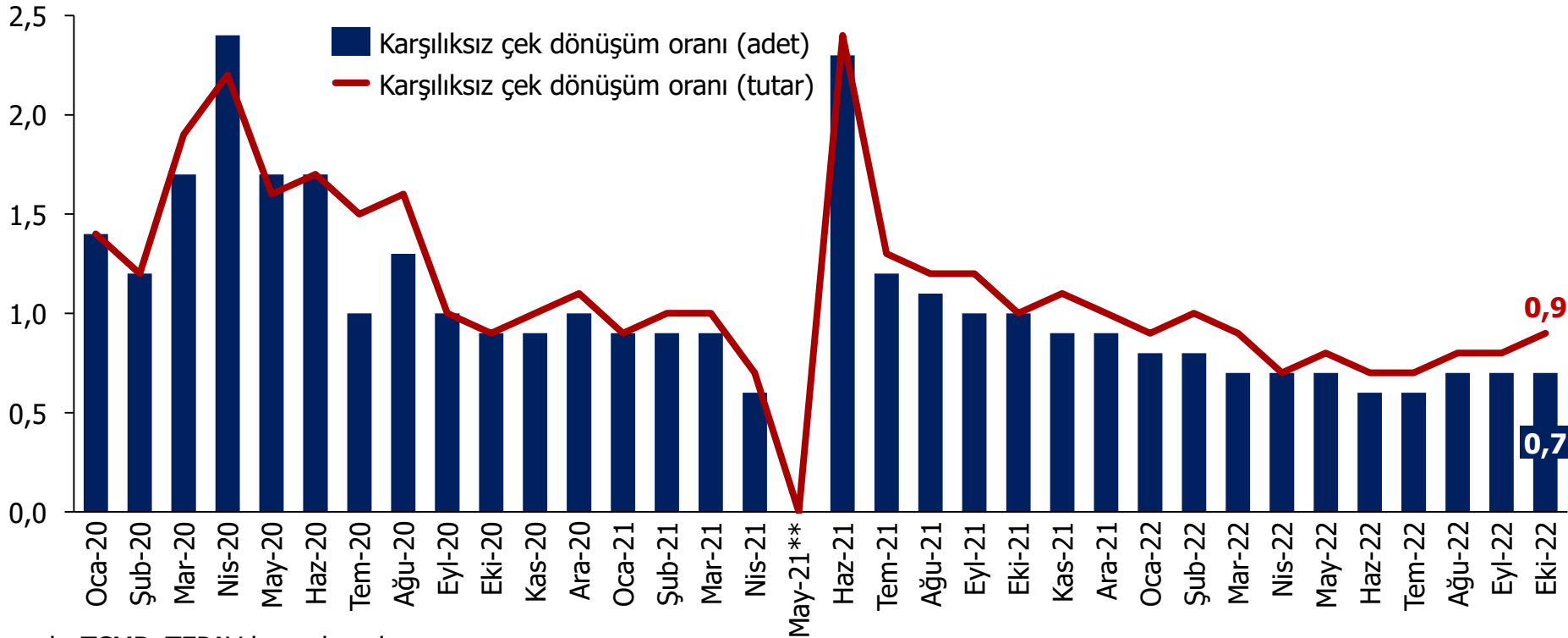
Kaynak: BDDK, TEPAV hesaplamaları

*Takipteki kredi oranı, takipteki alacakların toplam nakdi krediler içerisindeki payını göstermektedir.

**BDDK, salgının ardından işletmelerin yaşayacakları nakit akışı sorununun finansal bir probleme dönüşmemesi için Mart 2020'de aldığı kararla, 31 Aralık'a kadar 2. grup krediye (yakın izlemedeki krediler-sorunlu krediler) geçiş süresini 30 günden 90 güne, 3. grup krediye (takipteki krediler) geçiş süresi de 90 günden 180 güne çıkarmıştır. İlgili uygulama bazı istisnalar tanınarak 30 Eylül 2021'e kadar uzatılmıştır.

Ekim ayında karşılıksız çeklerin dönüşüm oranı tutar olarak artmıştır.
Karşılıksız çeklerde dönüşüm oranları tutar olarak %0,9, adet olarak %0,7 seviyesindedir.

Karşılıksız çek dönüşüm oranı* (%) Ocak 2020 – Ekim 2022

Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları

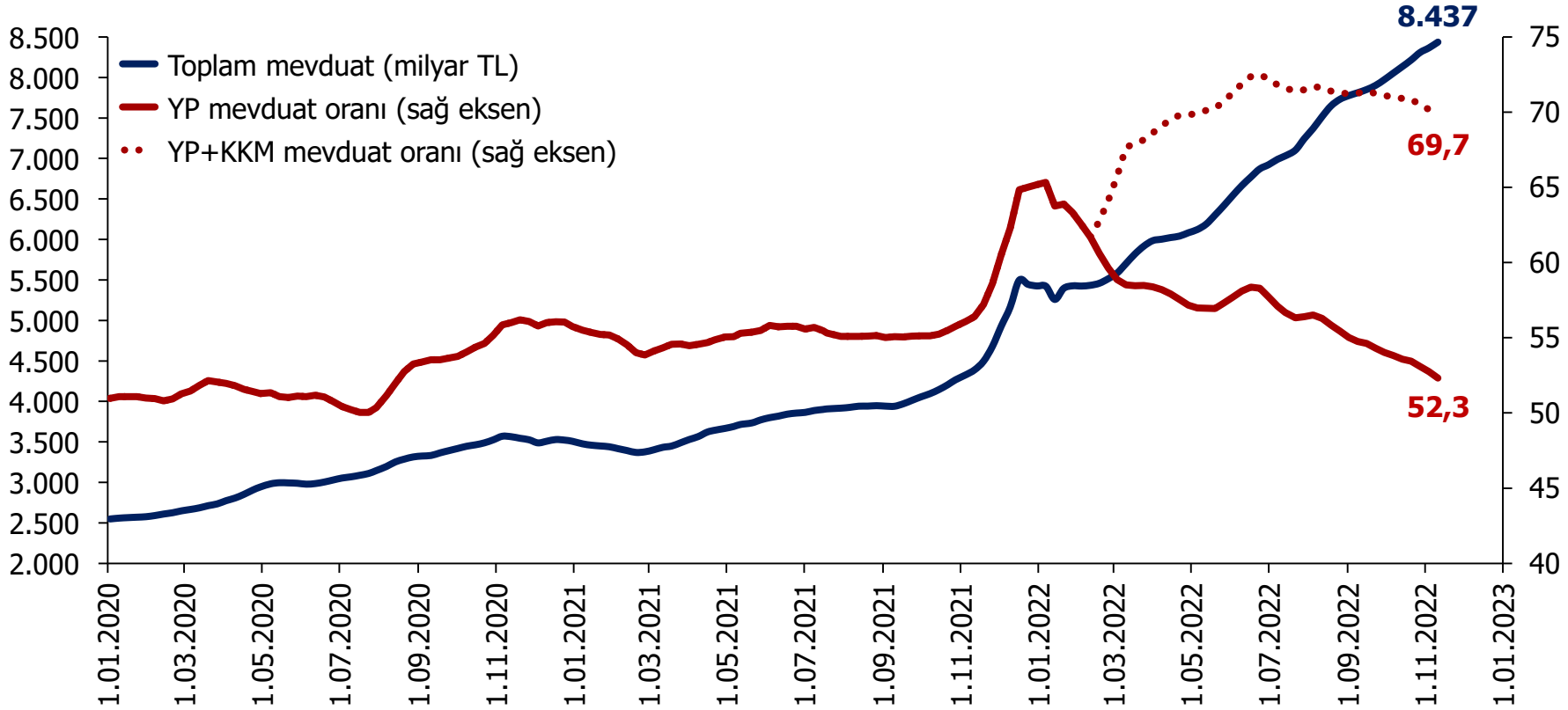
*Karşılıksız çek dönüşüm oranları, takas odalarına ibraz edilen ve karşılıksız kalan çek adet ve tutarının toplam takasa ibraz edilen çek adet ve tutarı içindeki oranıdır.

** Mayıs ayında karşılıksız çek işlemlerine ilişkin düzenleme nedeniyle veri açıklanmamıştır.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210430M1-1.htm>

Kasım ayı itibarıyla toplam mevduatlar 8,4 trilyon TL'yi aşmıştır.
Kur Korunmalı Mevduatlar (KKM) dahil edildiğinde, mevduat dolarizasyon oranı %69,7'dir.

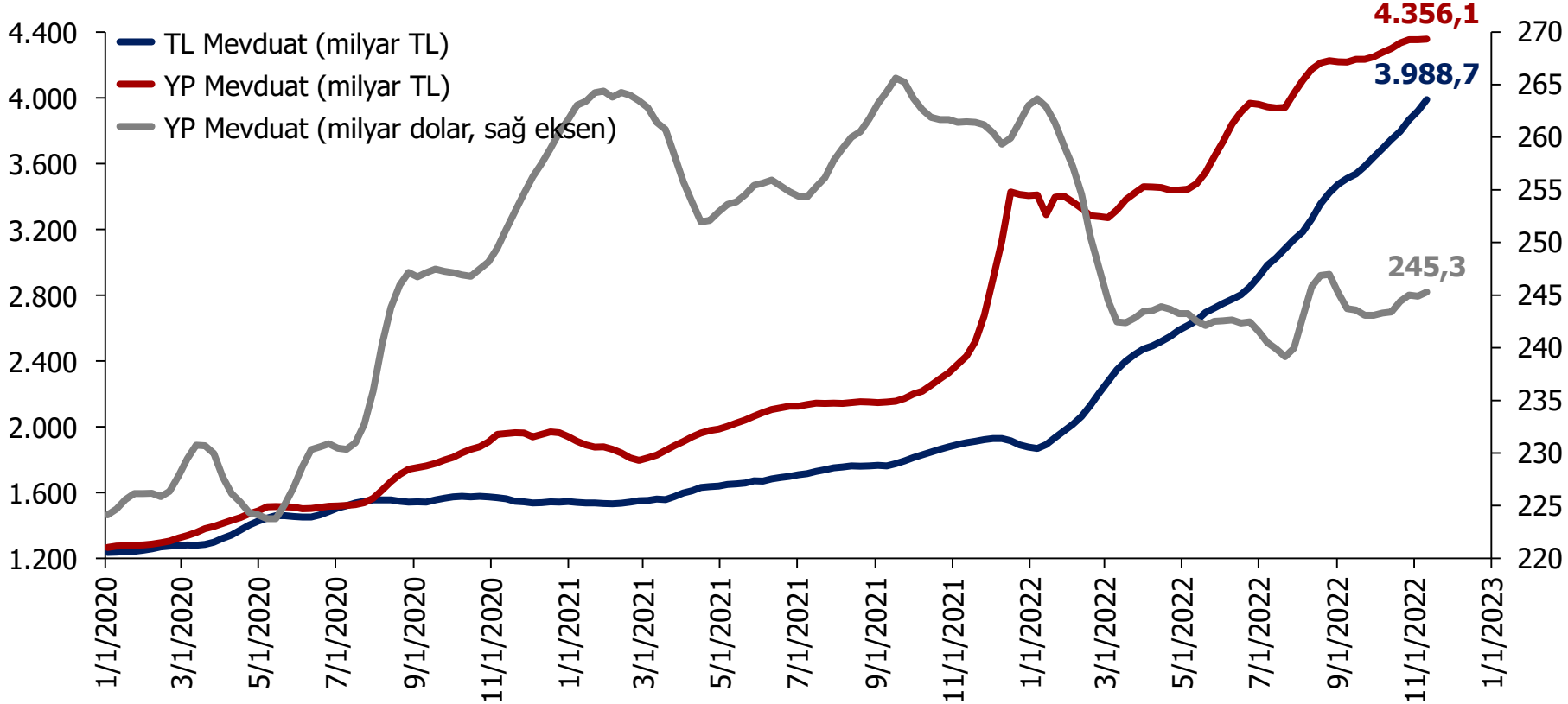
Toplam mevduat tutarı (milyar TL) ve dövizle endeksli mevduatların oranı (4 haftalık hareketli ortalama, %) 3 Ocak 2020 – 11 Kasım 2022

Yabancı para mevduatlar artmaktadır.

Son dört haftada yabancı para mevduatlar yaklaşık 2 milyar dolar artarken, TL karşılığı %1,3 artmıştır.

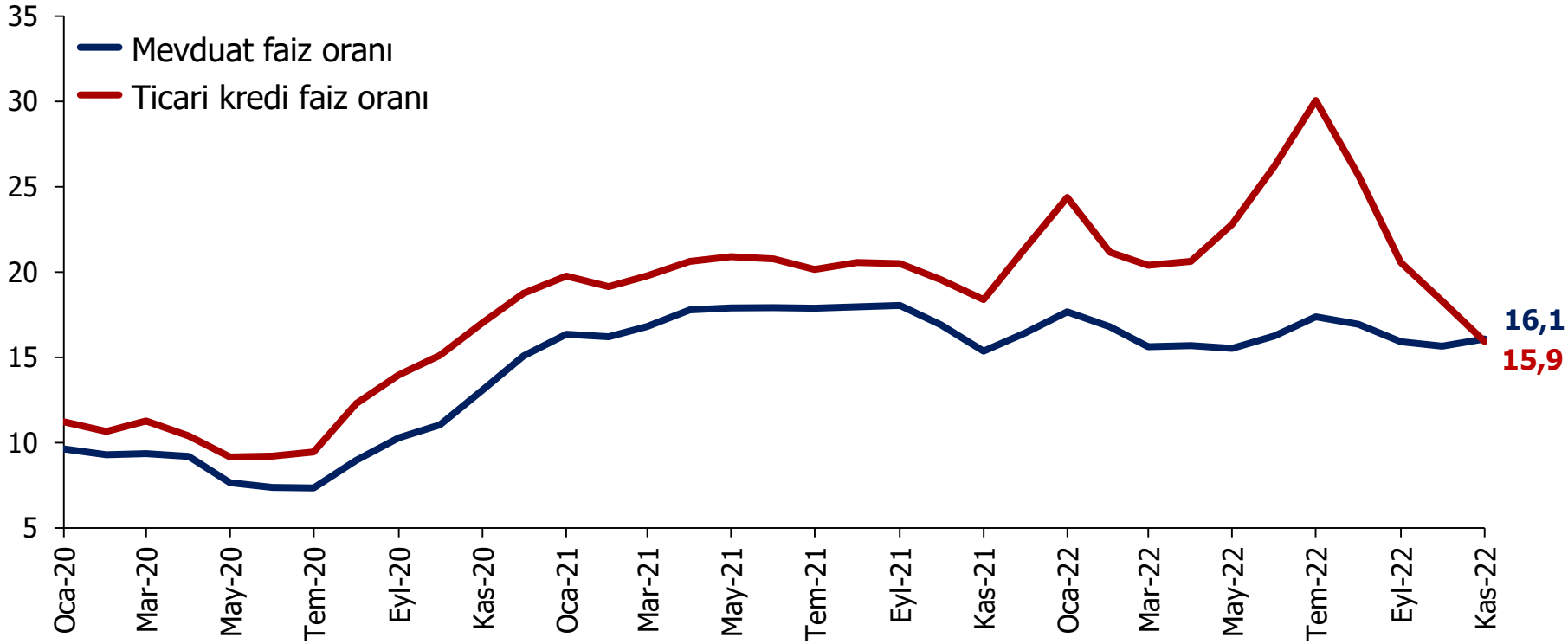
TL ve YP mevduat (4 haftalık hareketli ortalama) 3 Ocak 2020 – 11 Kasım 2022

Ticari kredi faizlerinde gerileme devam ederken, mevduat faizleri sabit seyrini korumaktadır.

Kasım ayı itibarıyla kredi faizleri %16,1, mevduat faizleri ise %15,9 düzeyindedir.

Ticari kredi* ve mevduat faizi (TL üzerinden açılan, akım veri, %) Ocak 2020 – Kasım 2022**

Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları

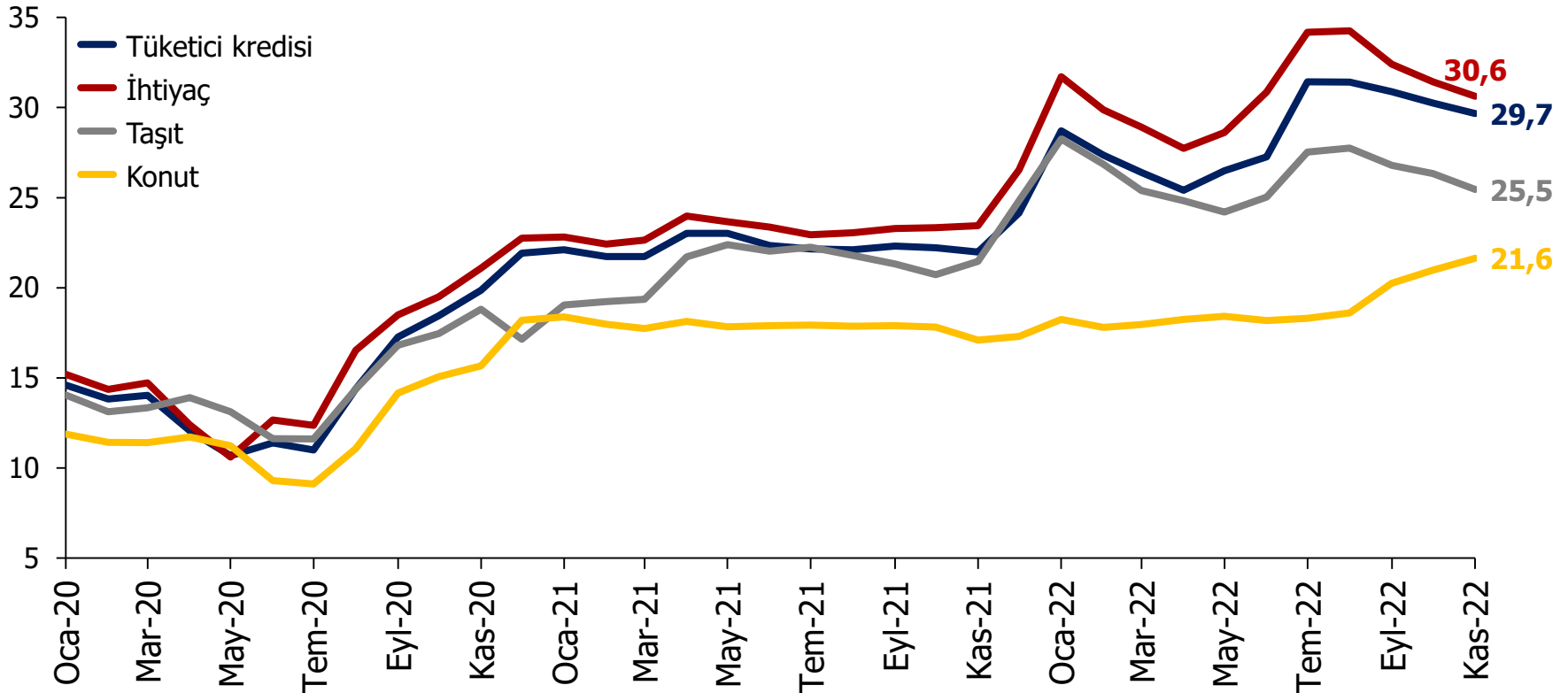
*Tüzel kişi Kredili Mevduat Hesabı ve kurumsal kredi kartları hariçtir.

** 11 Kasım 2022 tarihi itibarıyla.

İhtiyaç ve taşıt kredilerinde faiz oranları sınırlı miktarda gerilerken, konut kredilerinde yükselmektedir.

Kasım ayı itibarıyla faizler ihtiyaç kredilerinde %30,6, taşıt kredilerinde %25,5, konut kredilerinde ise %21,6'dır.

Tüketici kredi faizleri (TL üzerinden açılan, akım veri, %) Ocak 2019 – Kasım 2022*

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

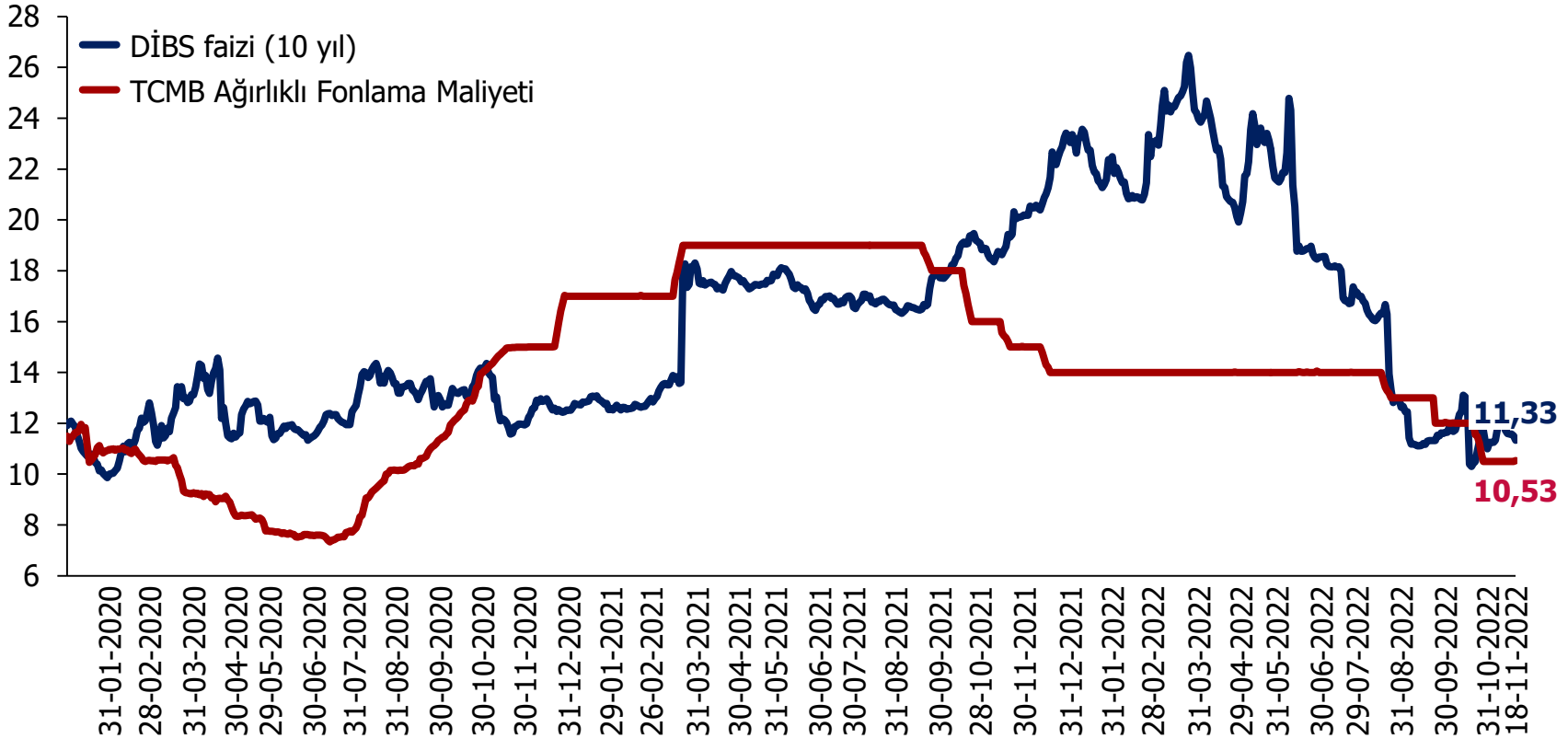
* 11 Kasım 2022 tarihi itibarıyla.

Finansal Piyasa Göstergeleri

- TCMB ortalama fonlama faizi
- Tahvil faizleri
- ABD tahvil faizi
- Türkiye risk primi (CDS)
- Döviz kurları

Merkez Bankası ağırlıklı fonlama maliyeti %10,5 seviyesindedir.
Kasım ayı Para Politikası Kurulu toplantısında politika faiz oranının tek haneye düşürülmesi beklenmektedir.

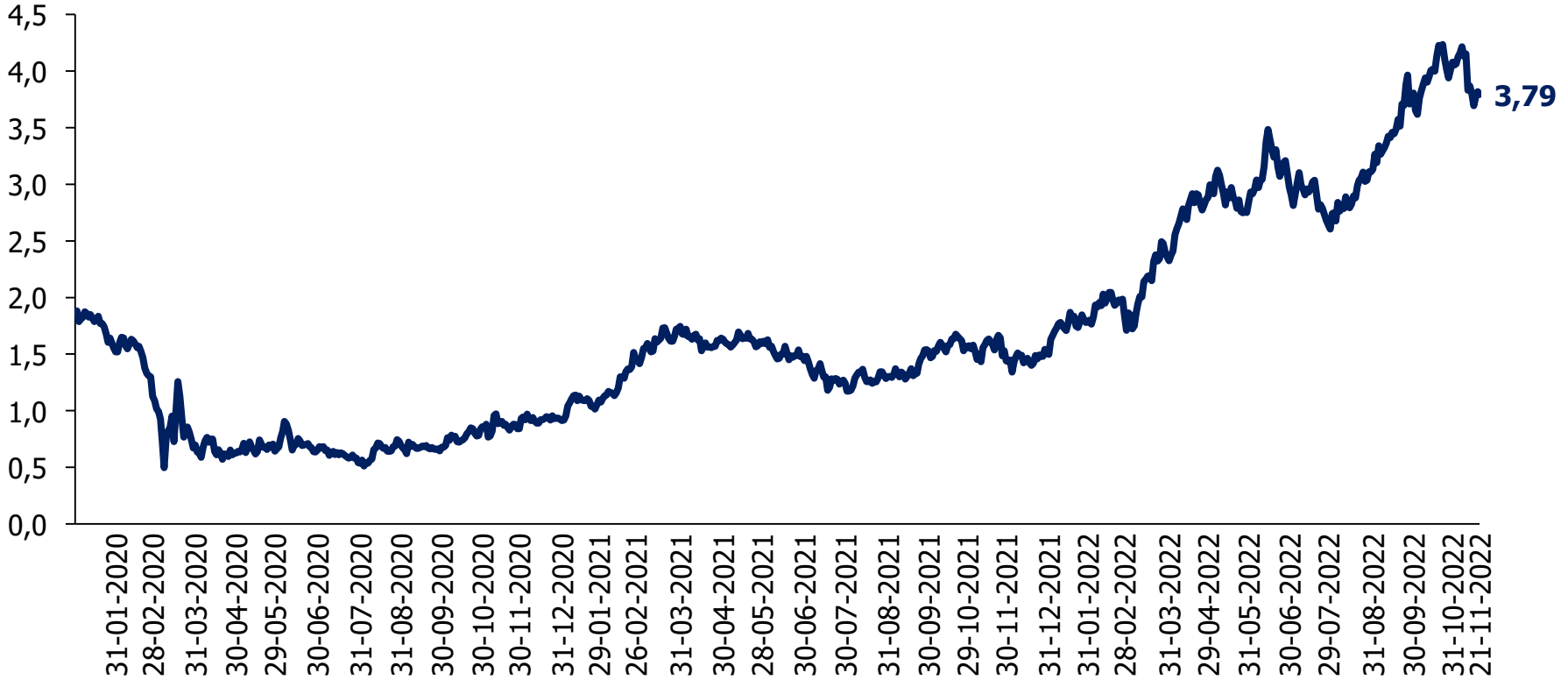
TCMB ortalama fonlama faizi ve Devlet iç borçlanma faizleri (günlük, %)
1 Ocak 2020 – 18 Kasım 2022

ABD para politikasında sıkılaşma devam etmektedir.

ABD 10 yıllık devlet iç borçlanma faizi Kasım ayı itibarıyla %3,79'dur.

Devlet iç borçlanma faizleri – ABD 10 yıl (günlük, %) 1 Ocak 2020 – 21 Kasım 2022

Türkiye'nin risklilik göstergesi son 7 ayın en düşük düzeylerine gerilemiştir.
Kredi temerrüt takas (CDS) oranı ile ölçülen risklilik göstergesi Kasım ayı itibarıyla 600 seviyesinin altındadır.

Kredi Temerrüt Takası – CDS* (günlük) 1 Ocak 2020 – 21 Kasım 2022

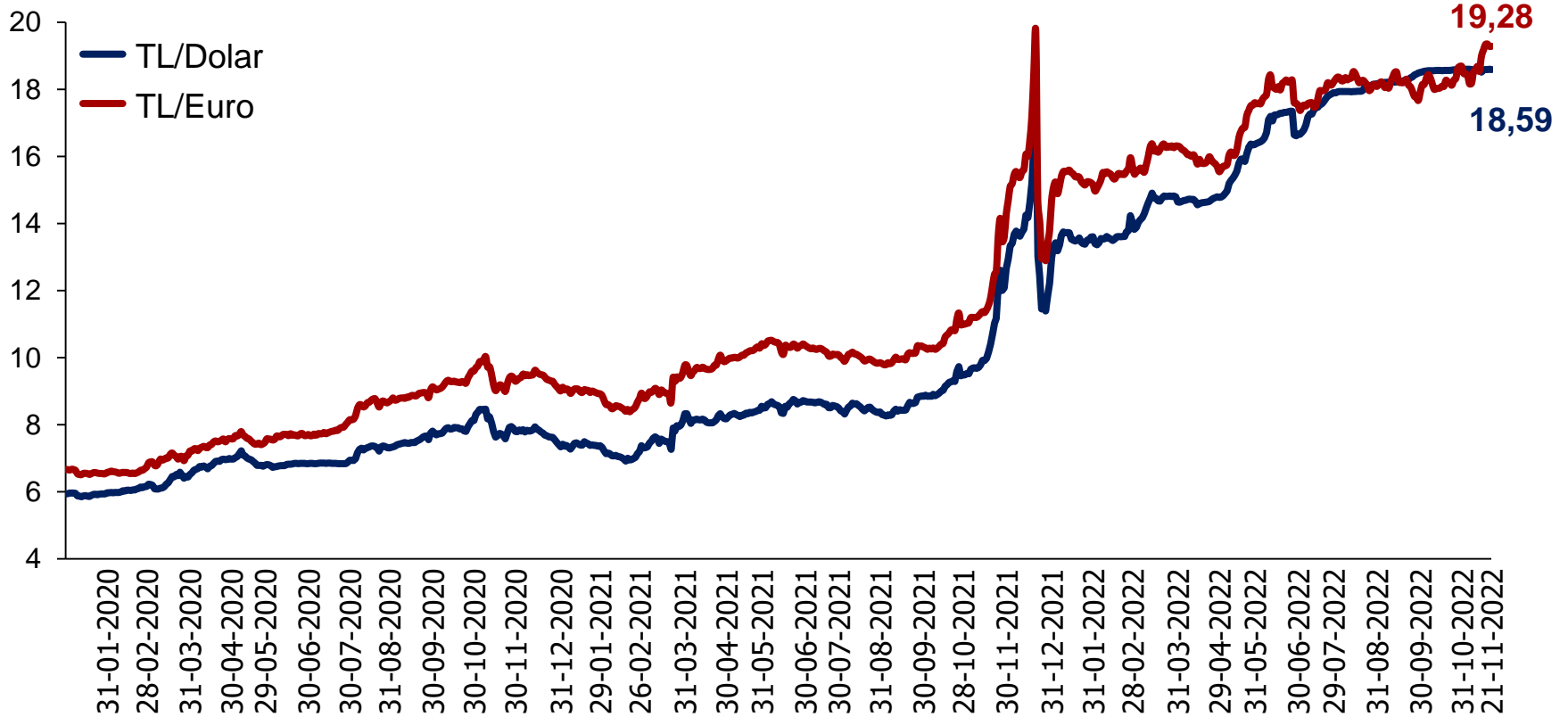
Kaynak: Reuters, TEPAV görselleştirme

* Tahvil ve benzeri yatırım enstrümanlarında borçlunun ödeyememe riskine karşı alacaklının hakkını garanti eden sigortadır.

Türk lirasının dolar karşısında değeri korunurken, Euro karşısında değer kaybı sürmektedir.

Döviz kurlarının seyrinde Euro/dolar paritesinin Euro lehine değişimi etkili olmaktadır.

Döviz kurları (günlük) 1 Ocak 2020 – 21 Kasım 2022

TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş Göstergeler*

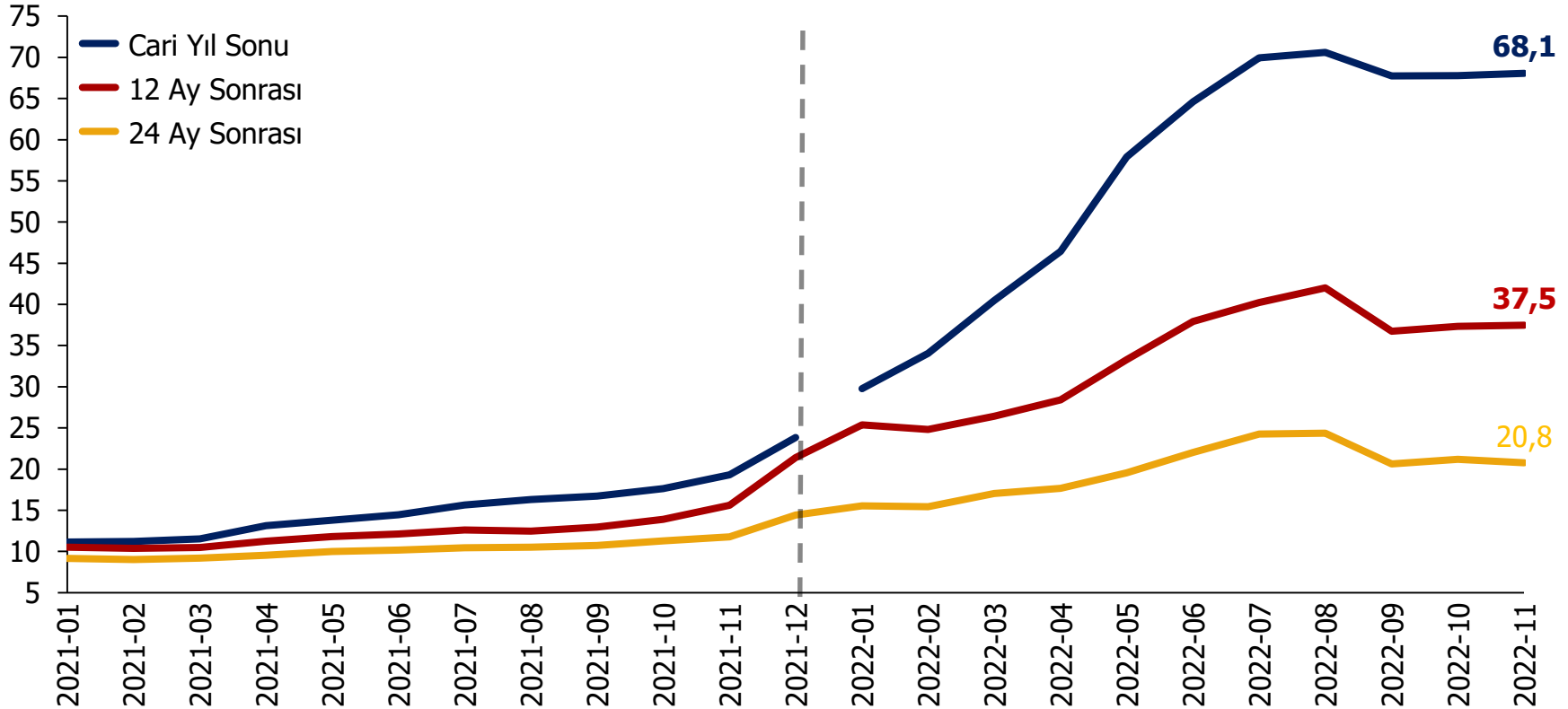
- Enflasyon beklentileri
 - Cari yıl sonu yıllık TÜFE beklentisi
 - 12 ay sonrasının yıllık TÜFE beklentisi
 - 24 ay sonrasının yıllık TÜFE beklentisi
- Döviz kuru beklentileri
 - Cari ay sonu ABD dolar kuru beklentisi
 - Cari yıl sonu ABD dolar kuru beklentisi
 - 12 ay sonrasının ABD dolar kuru beklentisi
- Büyüme beklentileri
 - Cari yılın yıllık GSYİH büyüme beklentisi
 - Gelecek yılın yıllık GSYİH büyüme beklentisi

* TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi, 18 Kasım 2022 tarihinde yayımlanmıştır. İlgili tarihten sonraki gelişmeler beklentilere yansımamaktadır.

Kasım ayında piyasa profesyonellerinin yıl sonu tüketici enflasyonu beklentisi %68,1'dir.

12 ay sonu beklentisi ise %37,5'tir.

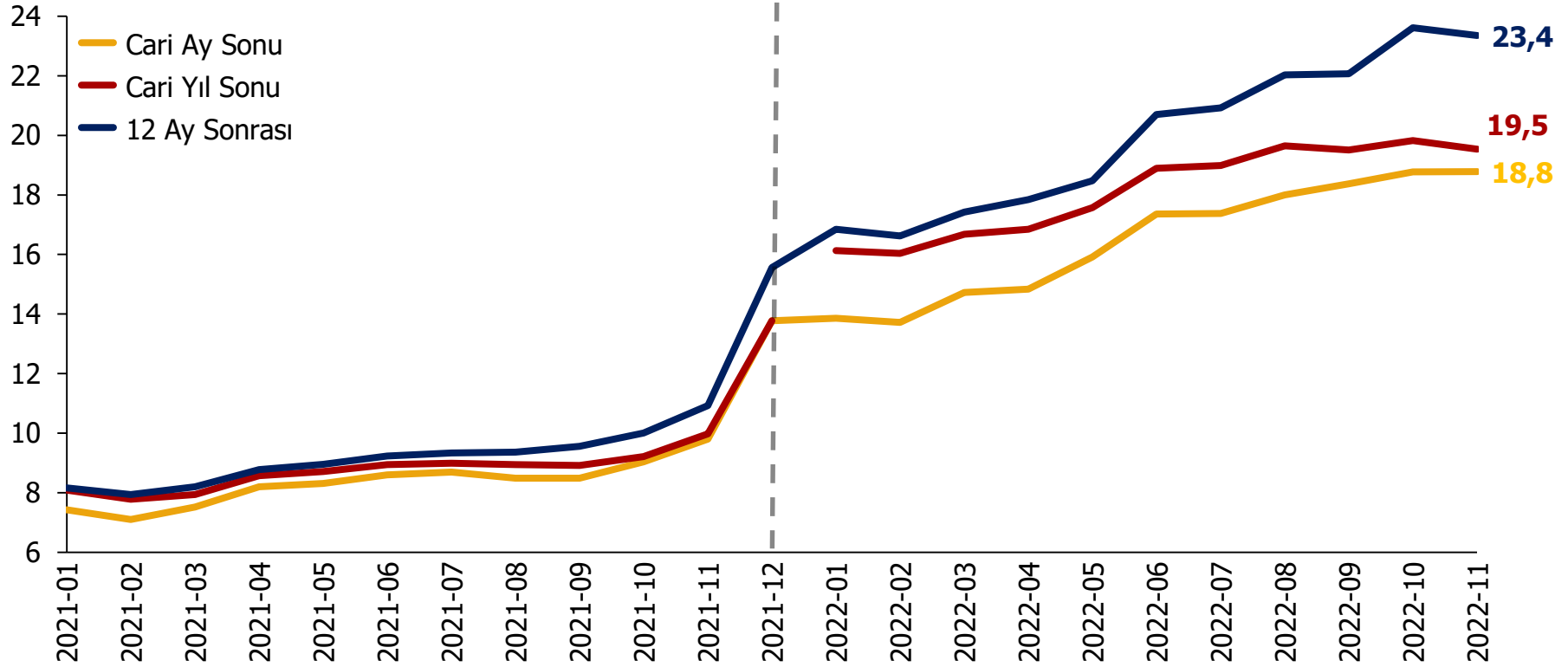
Yıllık TÜFE beklentileri (%) Ocak 2021 – Kasım 2022

Anket katılımcıları döviz kurunun (ABD doları/TL) yıl sonunda 19,5 TL olmasını beklemektedir.

12 ay sonrası döviz kuru beklentisi ise 23,4 TL olarak gerçekleşmiştir.

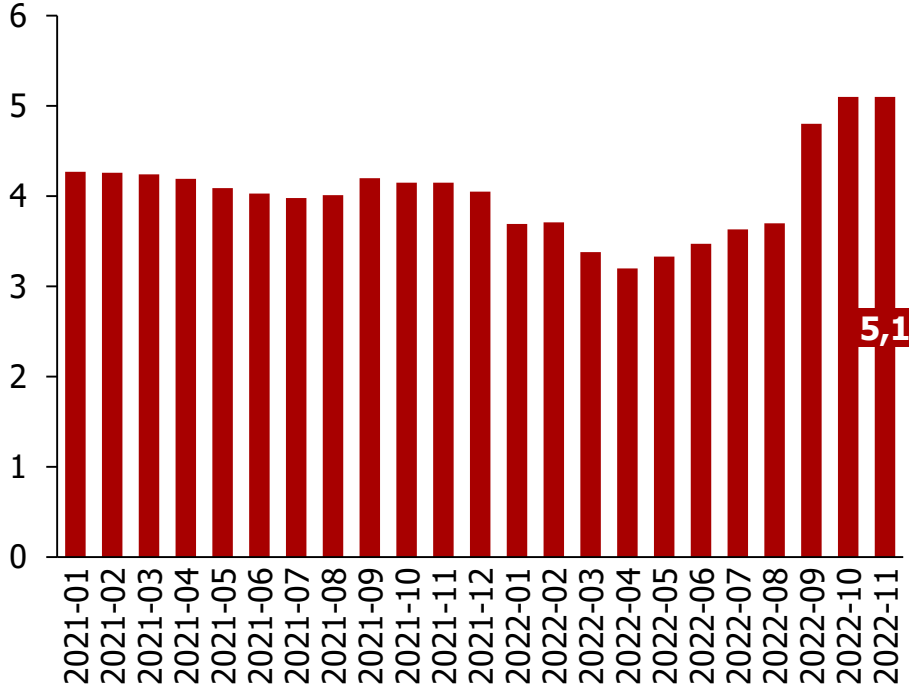
Döviz kuru beklentileri (ABD doları/TL) Ocak 2021 - Kasım 2022

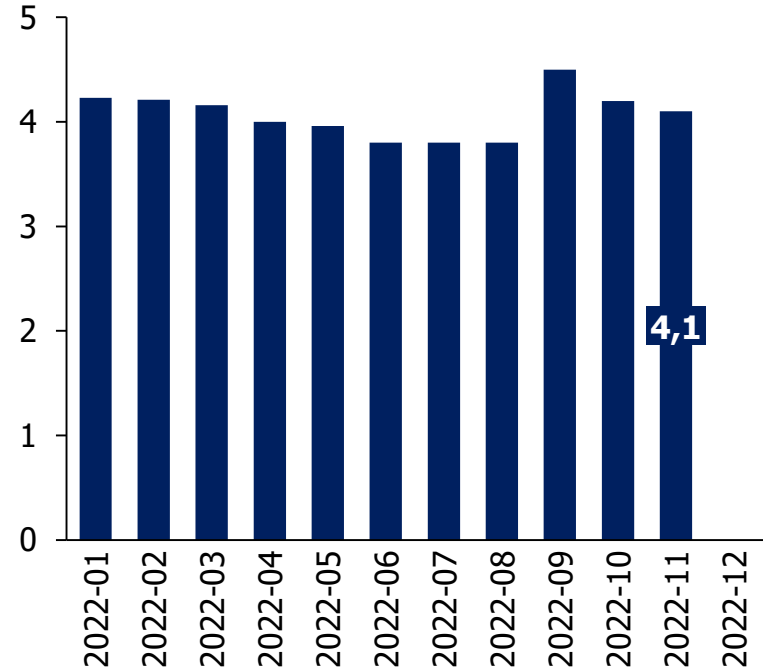
2022 yılı büyüme beklentisi %5,1'de korunmuştur.
2023 yılı beklentisi ise 0,1 puan azalarak %4,1'e gerilemiştir.

Büyüme beklentileri (%) Ocak 2021 - Kasım 2022

2022 Yılı GSYİH Büyüme Beklentileri (%)

2023 Yılı GSYİH Büyüme Beklentileri (%)

Genel Değerlendirme -1

- 2022 yılının ikinci çeyreğinde büyüme eğilimi güçlenmiş ve milli gelir %7,6 oranında büyüme kaydetmiştir. Finans ve hizmetler büyümeyi sürükleyen ana sektörler olurken, inşaat ve tarım faaliyetlerinde daralma devam etmiştir.
- Harcamalar tarafında, özel tüketim ve net dış talep büyümeyi yukarı çekerken, yatırımlar sınırlı katkı vermiştir. Ayrıca, bu çeyrekte de işgücü ödemelerinin katma değerden aldığı pay önemli ölçüde gerilemiştir.
- Üçüncü çeyreğe ilişkin üretim, tüketim ve dış ticarete yönelik veriler, dış talep etkisi daha belirgin olmak üzere, ekonomik aktivitede yavaşlamaya işaret etmekte; dördüncü çeyreğe ait ilk veriler ise yavaşlama eğiliminin son çeyrekte güçlendiğini göstermektedir.
- İhracat hızı önemli oranda düşmüş, dış ticaret haddi tarihi en düşük seviyesine gerilemiştir. Hızla artan dış ticaret açığına paralel olarak cari işlemler dengesi kötüleşmiştir. Yıl sonunda cari açığın daha da artması tahmin edilmektedir.
- Ödemeler dengesi finansmanında, portföy yatırımları kaynaklı çıkışlar devam etmektedir. Kaynağı henüz tespit edilemeyen (Net Hata ve Noksan) sermaye girişleri cari işlemler açığının %40'ına ulaşmıştır.
- Merkez Bankası brüt ve net rezervleri yükselmiştir ancak, swaplar dahil net rezervler yüksek negatif bakiyesini korumaktadır.

Genel Değerlendirme -2

- İşsiz sayısında Nisan'dan beri gözlenen düşme eğilimi Eylül ayında tersine dönmüş, işsizlik oranı tekrar çift haneye yükselmiştir. En yüksek artış genç işsizlik oranında gözlenmiş olup, geniş tanımlı işsizlik oranları da artmıştır.
- Bütçe gelirleri hız kesmiş, faiz giderleri üç katına çıkmış ve başta KİT'lere transferler ve Kur Korumalı Mevduat olmak üzere faiz dışı giderler de önemli oranda artmıştır. Ekim ayında bütçe açığı geçen yıla kıyasla 4 kat artmıştır.
- Kredi faizlerindeki düşüşe rağmen, kredi kullanımlarında artışlar ticari krediler kaynaklı olarak hız kesmektedir. Yabancı para mevduatları sınırlı da olsa artmıştır. Kur Korumalı Mevduatlar dahil edildiğinde mevduat dolarizasyon oranı %70'e ulaşmaktadır.
- Tüketici enflasyonu son 24 yılın zirvesindedir. Üretici ve tüketici enflasyonu arasındaki tarihi fark ve üretim için ana girdi olan enerji fiyatlarındaki yüksek artışlar maliyet baskılarının daha da güçlendiğini göstermektedir.
- Aralık ayı itibarıyla baz etkisi nedeniyle yıllık enflasyon oranında bir miktar düşüş gerçekleşmesi beklenmekle birlikte, yıl sonu tahminleri yüksek seviyelere işaret etmektedir.
- Finansal koşulların büyüme ve istihdam artışını desteklemesini amaçlayan para politikası uygulamaları sürmektedir; politika faizi ile enflasyon farkı 75 puana ulaşmıştır.

Kaynak Önerileri - 1

- Büyüme, üretim ve satışlar
 - Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, II. Çeyrek: Nisan-Haziran 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Donemsel-Gayrisafi-Yurt-Ici-Hasila-II.-Ceyrek:-Nisan-Haziran-2022-45550>
 - TÜİK Sanayi Üretim Endeksi, Eylül 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Sanayi-Uretim-Endeksi-Eylul-2022-45739>
 - TÜİK Perakende Satış Endeksleri, Eylül 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Perakende-Satis-Endeksleri-Eylul-2022-45726>
- Dış ticaret ve ödemeler dengesi
 - TCMB Ödemeler Dengesi İstatistikleri, Eylül 2022
<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Odemeler+Dengesi+ve+Ilgili+Istatistikler/Odemeler+Dengesi+Istatistikleri/>
- İstihdam ve işsizlik
 - TÜİK İşgücü İstatistikleri, Eylül 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Eylul-2022-45655>
 - TEPAV İstihdam İzleme Bülteni, Ağustos 2022
https://www.tepav.org.tr/upload/mce/2022/bultenler/istihdam/tepav_istihdam_izleme_bulteni_agustos_2022.pdf

Kaynak Önerileri - 2

- Sektörel güven endeksleri
 - TÜİK Ekonomik Güven Endeksi, Ekim 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ekonomik-Guven-Endeksi-Ekim-2022-45563>
 - TEPAV Perakende Güven Endeksi, Ekim 2022
https://www.tepav.org.tr/upload/mce/2022/bultenler/tepe/tepav_perakende_guven_endeksi_ekim_2022.pdf
- Enflasyon
 - TCMB Ekim Ayı Fiyat Gelişmeleri
<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/87c0c30a-ff99-4f11-9eaa-f1e8747e7152/afiyatekim22.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-87c0c30a-ff99-4f11-9eaa-f1e8747e7152-oh1s7E4>
- TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş göstergeler
 - TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi, Kasım 2022
https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/085d78c0-9809-4b33-a6b6-21e0a22a6405/PKA_Rapor.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-085d78c0-9809-4b33-a6b6-21e0a22a6405-oi9ypUq

Kaynak Önerileri - 3

- Dönemsel geniş içerikli raporlar

- Enflasyon Raporu 2022 - IV (27 Ekim 2022)

<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Yayinlar/Raporlar/Enflasyon+Raporu/2022/Enflasyon+Raporu+2022+--+IV>

- Finansal İstikrar Raporu – Mayıs 2022, Sayı 34

<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Yayinlar/Raporlar/Finansal+Istikrar+Raporu/2022/Sayi+34>